

Nr 134.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående inrättande av statens centrala frökontrollanstalt m. m.; given Stockholms slott den 29 februari 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

David Pettersson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 februari 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETTERSSON.

Departementschefen, statsrådet Pettersson anför efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet:

I punkten 75 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som Kungl. Maj:t kunde komma att avlåta till riksdagen, beräkna för budgetåret 1924—1925 dels för inrättande och uppehållande av en central frökontrollanstalt ett belopp av 104,000 kronor, att utgå i första hand av inkomster av anstalten, dels ock till understöd åt lokala frökontrollanstalter ett belopp av 10,000 kronor.

Uppskovet med denna frågas behandling var föranlett därav, att en inom jordbruksdepartementet igångsatt utredning rörande av lantbruksstyrelsen med skrivelser den 17 februari och den 29 maj 1922 framlagda förslag angående omorganisation av frökontrollverksamheten m. m. icke hunnit avslutas vid tidpunkten för statsverkspropositionens avlåtande. Sedan denna utredning

numera blivit slutförd, anhåller jag att få anmäla den salunda uppskjutna frågan.

Lantbruksstyrelsens med ifragavarande skrivelser överlämnade förslag, som finnas utgivna å trycket (Statens offentliga utredningar 1922:25), innefatta, förutom förslag i fråga om frökontrollens omorganisation (sid. 47—131), förslag till lag om vad iakttagas skall vid försäljning av utsädesfrö i vissa fall och till kungörelse angående bestämmelser att iakttagas vid införsel av vissa slag av frön.

För förslagen till lag och importkungörelse torde i detta sammanhang någon närmare redogörelse ej erfordras.

Vidkommande förslaget om frökontrollverksamhetens omorganisation tillåter jag mig hänvisa till vad lantbruksstyrelsens tryckta betänkande i sådant avseende innehåller. För vinnande av större överskådlighet torde emellertid lämpligen här böra lämnas en kortfattad redogörelse för ifrågasvarande verksamhets nuvarande gestaltning samt det huvudsakligaste innehållet i lantbruksstyrelsens förslag.

*Frökontroll-
verksamhetens
nuvarande
organisation.*

Frökontrollverksamheten i landet uppehålls — förutom genom vissa rent privata anstalter — av frökontrollanstalter i de särskilda orterna, upprättade genom hushållningssällskap eller landsting. Dessa anstalter åtnjuta understöd av statsmedel. Allt sedan 1886 har riksdagen årligen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag av 10,000 kronor att användas till understöd, med högst 1,000 kronor för varje anstalt, åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp, och vilka anstalter vilja underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende å analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställas av Kungl. Maj:t.

För de med understöd av statsmedel inrättade frökontrollanstalterna har Kungl. Maj:t utfärdat reglemente den 12 november 1886 (nr 78), vilket fortfarande är gällande, dock med undantag därav att de funktioner, som i detsamma tillagts lantbruksakademiens förvaltningskommitté, numera tillkomma lantbruksstyrelsen.

Enligt berörda reglemente hava dessa anstalter till ändamål att befrämja den inhemska fröodlingen och fröhandeln genom meddelande av upplysningar och råd samt medelst undersökningar av de i handeln förekommande frön med avseende på deras värde sasom utsäde. Varje anstalt står under uppsikt av en styrelse av minst tre ledamöter, vilka utses för den tid och i den ordning, som bestämmes av det eller de hushållningssällskap eller landsting, som bidraga till anstaltens underhåll. Föreståndare för anstalten antages av styrelsen, sedan lantbruksstyrelsen meddelat yttrande om sökandes kompetens och skicklighet; och må till föreståndare endast utses den, som av lantbruksstyrelsen förklarats kompetent. Föreståndaren åligger, bland annat, att på begäran och mot ersättning enligt av lantbruksstyrelsen fastställd taxa verkställa fröundersökningar, att i avseende på metoder för ana-

lysernas utförande ävensom i fråga om grunderna för bokföring och för avfattande av analysattester m. m. ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som blivit av lantbruksstyrelsen fastställda, *att* åt enskilda jordbrukare och fröhandlare på begäran meddela upplysningar och råd rörande de fordringar, som böra ställas på en fullgod utsädesvara, samt *att* företaga resor inom området för anstaltens verksamhet för att meddela upplysningar och råd om odlings-, rensnings- och övriga förfaringsmetoder för vinnande av fullgod utsädesvara.

Vidare föreskrives i reglementet, bland annat, att det eller de hushållningssällskap eller landsting, som bidraga till anstaltens underhåll, skola bekosta arbetslokal med erforderliga möbler, apparater och böcker samt att lantbruksstyrelsen äger att enligt bemyndigande av vederbörande departementschef låta inspektera anstalterna.

Instruktioner för frökontrollanstalterna hava jämlikt bestämmelserna i nämnda reglemente utfärdats av lantbruksakademiens förvaltningskommitté samt av lantbruksstyrelsen. Senast utfärdad instruktion är av den 12 oktober 1916 (nr 466). Vidare hava särskilda regler för fröundersökningar fastställts.

För närvarande utgår statsbidrag till följande 16 frökontrollanstalter med nedan angivna belopp: frökontrollanstalten i Stockholm 950, i Uppsala 500, i Linköping 700, i Jönköping 650, i Kalmar 700, i Lund 1,000, i Halmstad 650, i Borås 450, i Skara 500, i Molkom (Värmlands län) 400, i Örebro 750, i Västerås 550, i Gävle 550, i Östersund 450, i Härnösand 700 och i Luleå 500 kronor. Anstalterna uppehållas i övrigt genom anslag från hushållningssällskap eller landsting samt genom inflytande analys- och plomberingsavgifter. Sälunda hava i medeltal för vart och ett av åren 1911—1920 de statsunderstödda frökontrollanstalterna åtnjutit bidrag av hushållningssällskap med 19,400 kronor och av landsting med tillhoppa 2,500 kronor. De influtna analys- och plomberingsavgifterna hava i medeltal för ett vart av nämnda ar uppgått till sammanlagt 100,676 kronor.

De statliga åtgärderna för frökontrollverksamheten hava i det hela inskränkt sig till nämnda statsunderstöd samt därjämte viss av lantbruksstyrelsen utövad kontroll.

Syftet med frökontrollanstalternas inrättande torde i första rummet hava varit, att anstalterna skulle stå jordbruket till direkt tjänst med undersökning av jordbrukarnas för eget behov avsedda utsäde, men det avsågs givetvis också att bereda möjlighet till undersökning av i handeln förekommande utsädesvaror.

Emellertid förspordes redan på ett ganska tidigt stadium anmärkningar mot frökontrollverksamheten och gjordes gällande, att densamma, sådan den bedrevs, icke fyllde de berättigade anspråk, som kunde ställas därpå. Dessa anmärkningar, som synas hava vuxit i styrka i samma mån som anstalterna togos mera i bruk av fröhandeln, gingo ut på att anstalterna saknade till-

*Anmärknin-
gar mot
den nuva-
rande orga-
nisationen.*

fredsställande utrustning samt att deras föreståndare icke besutte erforderlig kompetens eller, om så vore fallet, endast kunde ägna sig åt frökontrollverksamheten som bisysselsättning. Vidare gjordes gällande, att olika anstalter vid analys av samma vara stundom komme till skilda resultat samt att frökontrollanstalterna saknade erforderlig auktoritet.

De missförhållanden, som sålunda ansetts råda beträffande frökontrollen inom landet, hava under årens lopp föranlett ett flertal framställningar, dels av lantbruksstyrelsen och dels från annat håll, om vidtagande av åtgärder för att råda bot härutinnan. Frågan har ock varit föremål för framställning av Kungl. Maj:t till riksdagen (se IX H. T. 1908 p. 31 och R. skr. nr 9/1908 p. 30), men någon förändring beträffande organisationen av frökontrollverksamheten har ej genomförts, liksom anslaget därtill alltjämt utgått oförändrat.

Emellertid gjordes under 1919 och 1920 vissa framställningar i ämnet, vilka torde böra i detta sammanhang närmare beröras.

I skrivelse den 1 oktober 1919 till chefen för jordbruksdepartementet framhöll *Sveriges utsädesförening*, hurusom den svenska utsädeshandeln inom landet saknade det fasta underlag för sina affärer, som en fullt kompetent och pålitlig frökontroll kunde erbjuda. De lokala anstalterna borde visserligen bibehållas orubbade för sin ursprungliga uppgift, hjälp åt lantbrukaren, men därjämte erfordrades en anstalt, vars utlåtanden uppbyres av sådan sakkunskap, även på jordbrukets område, att de kunde tjäna även fröodlingen och fröhandeln i största skala. Vid anstalten borde erbjudas möjlighet att omedelbart till experimentell prövning och utredning upptaga med kontrollarbetet sammanhängande eller vid detsamma framkommande kritiska frågor, som ej kunde eller borde undanskjutas. Vid sidan av själva kontrollarbetet och i intimt samband med detsamma borde lämnas tillfälle till fri forskning och självständiga undersökningar i alla de frågor, som berörde fröets utveckling, mognad, förhållandet vid lagring och olika behandlingssätt, likaväl som vid själva groningen inomhus och på fältet. En så mångsidig och fördjupad kompetens och arbetsmöjlighet stode att vinna endast genom samtidiga förbindelser mellan teori och praktik samt särskilt med utsädeshandel och praktiskt jordbruk.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 december 1919 anförde *Sveriges allmänna lantbrukssällskap* — under förmälan hurusom förhållandena vid frökontrollanstalterna vore långt ifrån tillfredsställande — att en genomgripande förändring krävdes, om den svenska frökontrollen skulle kunna motsvara tidens krav och tillnärmelsevis nå upp till den ståndpunkt, som frökontrollen erhållit i andra länder. Svensk frökontrollanstalts analys godkändes icke vid internationella handeln. För vår export av utsädesvaror vore det en livsfråga, att det funnes en svensk frökontrollanstalt med så stor auktoritet, att försäljningsavtal med utlandet kunde träffas på basis av dess analyser. Icke en enda av de svenska anstalterna vore kompetent utföra sortrenhetsbestämningar. Lämpligaste sättet att lösa spörsmålet vore att, med

bibehållande av de nuvarande anstalterna, i den mån det lokala behovet krävde, upprätta en statens frökontrollanstalt, som skulle vara högsta instans i tvister med anledning av de lokala anstalternas skiljaktliga analyser och där sortrenheten skulle kunna bestämmas samt kontroll utövas å exportvarornas beskaffenhet, varjämte utredningar rörande frökontrollfrågor kunde företagas, jämförande försök mellan olika metoder och apparater utföras, frökontrollanter utbildas och växtsjukdomarnas inflytande på utsädesvarornas värde studeras.

Vidare hemställde *Sveriges fröodlarförbund* i en till lantbruksstyrelsen ingiven, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 28 april 1920 om sådan omorganisation av vårt nuvarande frökontrollväsen, att en fullt effektiv kontroll över fröhandeln erhöles. Omorganisationen måste resultera i en institution med sådan vederhäftighet, att svensk frökontroll bleve utslagsgivande i alla tvistefrågor och att dess analysresultat godtoges såväl inom som utom landet. Huruvida de nuvarande anstalterna skulle bibehållas eller inskränkas till antalet, vore en sak av underordnad vikt. Den nya statsfrökontrollen borde så organiseras, att den även kunde utföra en del kontrollerande fältförsök, t. ex. rörande sjukdomssmittat utsäde och beträffande odlingsvärdet av saluförda rotfruktstammar.

De två förstnämnda av dessa framställningar remitterades till *lantbruksstyrelsen*. I skrivelse den 30 december 1920 erinrade styrelsen, hurusom under de senast förflutna åren allt större krav ställts på frökontrollanstalterna samt att bristerna i deras nuvarande organisation därunder allt tydligare framträtt. Tiden syntes vara inne att söka genomföra den sedan lång tid tillbaka vid skilda tillfällen påyrkade förbättringen i anstalternas organisation. Styrelsen hemställde hos Kungl. Maj:t om tillkallande av sakkunniga för att inom styrelsen biträda med utredning och uppgörande av förslag till omorganisation av frökontrollverksamheten.

Denna hemställan bifölls av Kungl. Maj:t den 21 januari 1921. Därefter erhöll lantbruksstyrelsen den 29 juni 1921 ett vidsträcktare bemyndigande, i det Kungl. Maj:t, med återkallande av bemyndigandet den 21 januari 1921, uppdrog åt lantbruksstyrelsen att verkställa utredning och avgiva förslag angående åtgärder till skydd mot faran av import och spridning av mindrevärdigt frö samt angående omorganisation av frökontrollverksamheten och därmed sammanhängande frågor; och bemyndigades lantbruksstyrelsen att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom styrelsen biträda vid uppdragets fullgörande.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallade lantbruksstyrelsen sasom sakkunniga godsägaren greve Ph. Bonde, revisionssekreteraren S. Dahlqvist, direktören H. Weibull och direktören J. Widén, och har lantbruksstyrelsen med biträde av dessa sakkunniga utarbetat de förslag till författningar angående handel med och import av frö samt till omorganisation av frökontrollverksamheten, som överlämnats med lantbruksstyrelsens ovannämnda skrivelser den 17 februari och den 29 maj 1922.

*Utrednings-
uppdrag åt
lantbruks-
styrelsen.*

Lantbruks-
styrelsens
förslag angä-
ende frö-
kontrollverk-
samhetens
omorganisa-
sion.

I betänkandet angående frökontrollverksamhetens omorganisation har lantbruksstyrelsen till en början redogjort för de förhållanden, som enligt lantbruksstyrelsens förmenande gjorde en omorganisation av verksamheten erfordrerlig och som grundade sig dels på förefintliga brister hos de nuvarande anstalterna såsom sådana och dels på de väsentligt vidgade uppgifter, vilka numera måste anses ankomma på frökontrollverksamheten.

I fråga om de nuvarande anstalternas organisation har lantbruksstyrelsen erinrat, att dessa i flertalet fall uppstått för att direkt tjäna lantbruket, envar inom sin ort, och först sedermera såsom redan befintliga tagits i anspråk av fröhandeln för dess behov av undersökning av utsäde. Anstalterna hade givetvis varit till stort gagn för jordbruket, i det de i hög grad bidragit till att goda utsäden kommit till användning. Om anstalterna på ett i det stora hela tillfredsställande sätt fyllt sin ursprungliga uppgift att stå jordbrukarna till tjänst vid undersökning av deras för egen användning avsedda utsäden, hade dock, sedan fröhandeln i allt större utsträckning börjat taga anstalterna i anspråk för analysering och i betydande omfattning jämväl för plombering av dess utsäden, bristfälligheterna hos anstalterna allt mera framträtt och berättigade klagomål försports över att verkställda undersökningar icke varit tillförlitliga. Alltför skiljaktiga resultat hade ej sällan uppnåtts, då samma frövara analyserats vid olika anstalter. Även sedan man sökt råda bot härpå genom utarbetande av förbättrade metoder, förekomme allt fortfarande vid de olika anstalterna stora skiljaktigheter med avseende å fastställande av fröets värde såsom utsäde mycket viktiga faktorer såsom fröets härkomst, renhetsgrad, grobarhet m. m., något som givetvis måste välla mycket stora olägenheter. Härtill komme, att anstalterna understundom icke alls eller endast ofullständigt kunde utföra vissa mera krävande undersökningar, som nutidens framskridna jordbruk och handel förutsatte på ifrågavarande område. Antydda brister i frökontrollverksamheten berodde till väsentlig del på underhållig och ofullständig utrustning av anstalterna samt i vissa fall på att anstalternas personal icke ägt tillräcklig kompetens, vilket åter i sin tur — åtminstone delvis — haft sin grund i de knappa anslagen från det allmännas sida. Härjämte hade emellertid också på ifrågavarande område saknats vederbörligt samarbete och ledning, som utgjorde nödvändiga förutsättningar för vinnande av säkra och likformiga resultat. Icke någon av de svenska frökontrollanstalterna hade haft tillräcklig auktoritet vid jämförelse med de stora centrala, väl utrustade frökontrollanstalterna utomlands, något som vid utsädesaffärer med utlandet vällat olägenheter och föranlett, att vid sådana affärers avslutande de utländska anstalterna i stället kommit att användas.

I detta sammanhang har lantbruksstyrelsen beträffande de uppgifter, som ankomme på en nutida frökontrollverksamhet och som denna verksamhet måste kunna fylla för att motsvara sitt ändamål, anfört följande.

De uppgifter, som numera måste anses tillkomma frökontrollverksamheten, vore av väsentligt mera mångfaldig och krävande art än som tidigare för-

utsatts. Redan på analysarbetet — de svenska frökontrollanstalterna vore för sin verksamhet i allt väsentligt hänvisade endast till laboratorieundersökningar — hade kraven undan för undan ökats. Från att detta till en början huvudsakligen omfattat allenast undersökning av renhetsgraden och grobarheten hos fröet hade efter hand tillkommit krav även på undersökning för fastställande av fröets produktionsort (härkomst) och av dess kulturform (sort och stam) ävensom undersökning av utsädet's beskaffenhet med hänsyn till förekomsten av växtsjukdomar. Då värdet hos ett frö i mycket hög grad vore beroende av härkomsten samt av den sort eller stam, fröet representerade, vore givetvis undersökningarna för fastställande av dessa för ett frös värde sasom utsäde sa viktiga faktorer av mycket stor betydelse, och vad beträffade undersökning angående växtsjukdomarna så hade denna med den under senare tid betydligt vidgade utsädehandeln och det därmed ökade utbytet av utsäde mellan olika orter och odlare blivit av väsentligt större betydelse än förr och blivit en mycket viktig del av frökontrollens uppgifter. Men även med avseende å mängden av de olika fröslag som numera ansåges böra underkastas kontroll — särskilt vore det av stor betydelse att en allmännare frökontroll infördes även beträffande trädgårdsväxterna — ställdes ökade krav på frökontrollverksamheten. Vissa fröslag krävde särskild utrustning och sakkunskap för undersökningens verkställande.

Emellertid tillkomme det en tidsenlig frökontrollverksamhet att verkställa icke endast undersökning av fröet å laboratoriet utan i vissa fall jämväl undersökning redan av växande gröda, som avsåges för produktion av utsäde. Endast genom en sådan undersökning, s. k. insyning av växande gröda, kunde ett säkert fastställande av fröets sort och stam ävensom av dess frihet från vissa för växtodlingen farliga smittsamma sjukdomar äga rum. Där icke redan genom insyning av den växande grödan en frövaras beskaffenhet med hänsyn till sort- och stamäkthet, sortrenhet och frihet från växtsjukdomar skett, kunde sådant med säkerhet utrönas endast genom odling av det skördade fröet. En dylik s. k. efterkontroll kunde under vissa förhållanden vara av behovet påkallad i främsta runnet för kontroll därå, att de i nämnda avseenden beträffande sålt fröparti lämnade garantier vore riktiga. För utövande av sådan kontrollverksamhet vore tillgång till lämpliga försöksfält för odlingsförsöken erforderlig. Även borde en nutida frökontrollverksamhet kunna sättas i tillfälle att — sasom skett i Danmark — med sådana utsädesfirmor, vilkas organisation för inköp och försäljning samt anordning för utsädesvarornas färdigställande och lagring sådant medgäve, ingå avtal om kontroll av firmans hela utsädesförsäljning (s. k. självverkande kontroll).

Bland de svenska frökontrollanstaltens nuvarande uppgifter inginge — liksom på vissa håll utomlands, sasom i Österrike, Ungern, Bayern och Nederländerna — att med anstaltens plomb förse fröparti, som vid a anstalten utförd undersökning befunnits innehålla vara av viss beskaffenhet (s. k. statsplombering). Angående värdet av denna verksamhet hade en viss meningsskiljaktighet varit rådande, särskilt med anledning därav, att da hittills, för att ett fröparti skulle kunna få plomberas, i huvudsak endast uppställt det villkor, att fröpartiet hölle en viss halt av rent grobart frö, fröparti kunnat förseas med plomb, vilket i andra avseenden varit mindrevärdigt sasom utsäde. Särskilt hade klagomål anförts över att plomberat fröparti understundom varit i hög grad bemängt med ogräs, ofta av svarartad beskaffenhet. Från vissa håll hade därför gjorts gällande, att denna del av frökontrollanstaltens verksamhet icke vidare borde ifragakomma. Då emellertid plomberingen icke varit utan sin stora betydelse för den svenska fröhandeln, an-

såge lantbruksstyrelsen densamma böra bibehållas såsom en av frökontrollanstaltnas uppgifter, därvid dock lantbruksstyrelsen förutsatte skärpta bestämmelser för att frövara finge plomberas. Skedde en dylik skärpning i villkoren för plomberingen, komme denna helt visst att bliva av allt större betydelse, då jordbrukaren genom köp av den plomberade varan vunne trygghet för att erhålla ett gott utsäde. Föreskrifterna angående plombering finnes för närvarande intagna såsom särskild avdelning i den av lantbruksstyrelsen för frökontrollanstaltna utfärdade instruktion, men ansåge lantbruksstyrelsen, att — då instruktionens bestämmelser i övriga delar tillkommit efter samarbete med representanter för Danmark och Norge, där statsplombering icke förekomme — bestämmelserna angående statsplombering borde utfärdas särskilt. Med hänsyn till arten av denna verksamhet borde även fastställas det område, inom vilket frökontrollanstalt hade rättighet och skyldighet att verkställa plombering.

Bland uppgifter, som för befrämjande av det betydelsefulla ändamalet att ett i möjligaste mån gott utsäde producerades och komme till användning ytterligare kunde förefinnas för frökontrollverksamheten, erinrade lantbruksstyrelsen om den redan enligt gällande föreskrifter anstaltna åliggande viktiga uppgiften att tillhandaga allmänheten genom meddelande av upplysning och råd, såsom angående val av utsäde och grödans behandling för framställande av ett gott utsäde m. m.

Lantbruksstyrelsen har härefter vidkommande den omorganisation av frökontrollverksamheten, som sålunda betingades icke blott av förefintliga brister hos de nuvarande anstaltna utan jämväl av de väsentligt vidgade uppgifter, som numera ankomme på sådan verksamhet, anført, att denna omorganisation borde gå i riktning av verksamhetens centralisation. Att emellertid, såsom från vissa håll tidigare föreslagits, genomföra en dylik centralisation på det sätt, att anstaltnas antal väsentligen inskränktes och de anstalter, som bibehölles, i stället gjordes starkare, bättre utrustade och likställda med varandra, syntes styrelsen icke utgöra en tillfredsställande lösning av frågan. Även med ett mindre antal sådana anstalter skulle enligt lantbruksstyrelsens bestämda mening icke kunna åvägabringas den större enhetlighet i frökontrollens verksamhet, som från olika håll så kraftigt påyrkats, eller den erforderliga ledningen av anstaltnas verksamhet. Ej heller skulle dessa anstalter utan betydande kostnader kunna bestå den personal och utrustning, som numera kräves för att anstaltna skulle kunna fylla alla de med verksamheten förenade uppgifterna. Lantbruksstyrelsen föresloge i stället inrättande och uppehållande genom statens försorg av en central frökontrollanstalt med bibehållande därjämte i viss utsträckning — förslagsvis till ett antal av sex — av lokala anstalter. Dessa senare skulle liksom hittills uppehållas medelst bidrag av staten och hushållningssällskap eller landsting. Den centrala frökontrollanstalten, som måste få en fullständig och modern utrustning och där arbetet skulle utföras av på hithörande område väl skolade och sakkunniga personer, skulle väl även hava att utföra mera allmänt förekommande undersökningar men dock som huvuduppgift hava att ägna sig åt mera krävande uppgifter och i förhållande till övriga anstalter intaga en ledande ställning. De lokala

anstalterna åter skulle — var i sin ort — hava att utföra mera allmänt förekommande undersökningar.

De uppgifter, som enligt förslaget skulle tillkomma samtliga frökontrollanstalter — alltså såväl den centrala som de lokala — skulle omfatta analysverksamhet, statsplombering, insyning av växande gröda samt upplysningsverksamhet. Härutöver skulle det särskilt tillkomma den centrala anstalten att verka för åstadkommande av nödigt samarbete mellan de olika anstalterna samt i tekniskt avseende intaga en ledande ställning inom frökontrollverksamheten, att i händelse av skiljaktiga resultat lokala anstalter emellan vid undersökning av samma utsädesvara verkställa, om så påfordrades, utslagsgivande analys, att verkställa undersökningar även med hänsyn till sådana egenskaper hos utsäde, vilka huvudsakligen genom odlingsförsök kunde utrönas, såsom sort- och stamäkthet, sortrenhet, frihet från växtsjukdomar (efterkontroll), och att verka för att sådan kontrollverksamhet i allt större utsträckning komme till användning, att i fall, då lokal anstalt saknade möjlighet att utföra undersökning av viss svårare beskaffenhet, på begäran, såvitt möjligt, verkställa sådan undersökning, att med sådana utsädesfirmor, vilkas organisation för inköp och försäljning samt anordning för utsädesvarornas färdigställande och lagring sådant medgäve, efter framställning ingå avtal om kontroll, i enlighet med de närmare föreskrifter lantbruksstyrelsen meddelade, av firmans hela utsädesförsäljning (självverkande kontroll), att leda och övervaka frökontrollanstalternas insyningsverksamhet enligt av lantbruksstyrelsen meddelade närmare föreskrifter, att noggrant följa utvecklingen inom frökontrollväsendet, jämväl i utlandet, samt genom egna undersökningar söka fullständiga och förbättra frökontrollmetoderna, att med uppmärksamhet följa de åtgärder, som vidtoges för utsädesvarornas rensning, torkning, smittrening, och lagring, ävensom, i den mån förhållandena det medgäve, i sådant syfte själv utföra undersökningar, samt att genom upplysningsverksamhet söka främja kunskap om och intresse för de spörsmål, som fölle inom anstaltens verksamhetsområde.

Vad härefter beträffar frågan om den sålunda avsedda centrala frökontrollanstaltens ställning inom statsförvaltningen samt den därmed sammanhängande frågan om dess förläggning har lantbruksstyrelsen — under erinran att riksdagen 1908 gjort framställning om åvägabringande av utredning angående inrättande av en central frökontrollanstalt och därvid ifrågasatt, huruvida icke en sådan frökontrollanstalt skulle kunna anordnas i samband med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet — anfört huvudsakligen följande.

Lantbruksstyrelsen, som av Kungl. Maj:t anbefallts att inkomma med den av riksdagen begärda utredningen i ämnet, hade i sitt den 1 oktober 1908 i anledning härav avgivna utlåtande erinrat, att centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet vore en vetenskaplig försöksanstalt, där någon

Den centrala
frökontroll-
anstalten.

större erfarenhet rörande den praktiska frökontrollen icke i regel torde vara att påräkna, medan åter den av lantbruksstyrelsen föreslagna större frökontrollanstalten skulle till huvudsakligt ändamål hava just denna praktiska frökontroll, för lösande av vars frågor den skulle vara utrustad med nutidens yppersta medel och vars utveckling den vore ämnad att alldeles särskilt söka befordra. De vetenskapliga undersökningarna skulle däremot först i andra hand komma att tillhöra densamma. Då sålunda denna anstalts särskilda ändamål vore befordrandet av den praktiska frökontrollen, skulle dess förläggande till ovannämnda centralanstalt giva åt densamma karaktären av en vetenskaplig försöksanstalt, vilket enligt lantbruksstyrelsens åsikt skulle kunna till viss grad förrycka dess verksamhet. Redan av denna orsak ansåge lantbruksstyrelsen för sin del icke lämpligt, att den centrala frökontrollanstalten anordnades i samband med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Därtill komme att, enligt vad lantbruksstyrelsen kunde finna, någon besparing i utgifterna härigenom icke skulle uppstå.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som den 6 november 1908 avgivit utlåtande i ärendet, hade såsom sin mening anført, att, om en central frökontrollanstalt skulle inrättas, den i varje fall icke syntes böra förläggas till centralanstalten, och hade anstaltens styrelse därvid åberopat bland annat, dels att för frökontrollen skulle erfordras såväl egen personal utöver den vid anstalten förefintliga som ock uppförande av ny byggnad, varför någon besparing icke komme att vinnas genom en sådan anordning, dels ock att skäl ej syntes finnas att ställa frökontrollen, vars arbete ju likasom de kemiska stationernas huvudsakligen utgjordes av kontrollundersökningar men ej av vetenskaplig forskning av den art, som tillhörde centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, i förbindelse med denna anstalt.

De skäl, som sålunda åberopats för att en central frökontrollanstalt icke borde förläggas till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, ägde enligt lantbruksstyrelsens mening alltjämt giltighet.

Emellertid hade även andra förslag framkommit angående den centrala frökontrollanstaltens förläggning, varvid särskilt från vissa håll framhållits lämpligheten av att den bäst utrustade frökontrollanstalten förlades till Skåne. Såsom särskilt skäl härför hade åberopats, att en betydande del av den för landet behöfliga fröodlingen och utsädesproduktionen i allmänhet ägde rum inom de sydligaste delarna av landet. Efter noggrant övervägande hade emellertid lantbruksstyrelsen funnit avgörande skäl tala för den centrala frökontrollanstaltens förläggning till Stockholm eller dess omedelbara närhet. Sant vore väl, att huvuddelen av vissa fröslag producerades inom Skåne och närliggande provinser, men den fröproduktion av vallbaljväxter och gräs, som av gammalt ägt rum i mellersta Sverige och på senare tid upptagits även i Norrland till stor fördel för dess jordbruk, ställde särskilt stora krav på frökontrollen. Då lantbruksstyrelsen ansåge av nöden, att den centrala frökontrollanstalten intoge en ledande ställning inom hela frökontrollverksamheten, måste enligt styrelsens mening den centrala anstalten förläggas till en med hänsyn till vårt lands långsträcka läge mera central ort än Skåne. De klimatiska förhållandena inom Skåne vore ock så väsentligt olika mot i större delen av landet i övrigt, att även av denna anledning anstalten icke lämpligen borde förläggas till Skåne. Erinras finge ock om den stora vikten och betydelsen av att de myndigheter, som hade den närmaste handläggningen av frågor, som berörde fröodling, fröhandel och frökontroll, i sin omedelbara

närhet hade tillgång till den förnämsta sakkunskapen inom landet på ifrågasvarande område.

Enligt lantbruksstyrelsens mening borde alltså den centrala frökontrollanstalten inrättas såsom en statsinstitution, som ställdes under överinseende av lantbruksstyrelsen. Oaktat lantbruksstyrelsen sålunda bestämt ville avvisa tanken på, att den centrala frökontrollanstalten anordnades såsom särskild avdelning av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, funne lantbruksstyrelsen dock många skäl tala för, att den centrala frökontrollanstalten förlades i närheten av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet för att således komma i omedelbar förbindelse med den sakkunskap, som förefunnes dels därstädes, dels vid andra i närheten befintliga, för dess verksamhet värdefulla institutioner.

Såsom nyss anförts borde den centrala frökontrollanstalten ställas under lantbruksstyrelsens överinseende. Detta betingades redan av det förhållandet, att anstalten komme att inom visst område övertaga de funktioner, som tillkomme de under lantbruksstyrelsen ställda lokala frökontrollanstalter. En följd härav måste bliva, att instruktioner angående arbetsmetoder, statsplombering, taxor för analyser och andra arbeten, som av frökontrollanstalt komme att verkställas, utfärdades av samma myndighet. Härtill komme, att den centrala frökontrollanstalten borde, särskilt i tekniskt avseende, intaga en ledande ställning inom frökontrollverksamheten i dess helhet, vilket nödvändiggjorde, att samtliga anstalter ställdes under samma myndighets överinseende.

Oaktat den centrala frökontrollanstalten sålunda borde ställas under lantbruksstyrelsens överinseende, torde emellertid den direkta ledningen av anstalten böra anförtros åt en av Kungl. Maj:t, efter förslag av lantbruksstyrelsen, för ändamålet särskilt utsedd styrelse av representanter för såväl jordbruksvetenskapen och försöksverksamheten på växtodlingsområdet som det praktiska jordbruket och utsädeshandeln.

För lantbruksstyrelsens förslag, i vad avser den centrala anstaltens inre organisation och därmed förenade kostnader, torde jag få närmare redogöra i ett senare sammanhang. Emellertid torde redan nu böra nämnas, att engångskostnaderna för anstaltens inrättande — under förutsättning att lokaler anskaffas genom nybyggnad — av lantbruksstyrelsen beräknats till 265,000 kronor samt att årskostnaden beräknats till 90,000 kronor, därav avlöningsstat 46,000 kronor och omkostnadsstat 44,000 kronor. Till avlöningsstaten kulle emellertid komma kostnad för tillfällig löneförbättring. De inkomster, som genom anstalten skulle tillföras statsverket, hava av lantbruksstyrelsen uppskattats till 70,000 kronor för år, vadan alltså årskostnaderna skulle överstiga inkomsterna med 20,000 kronor.

I fråga om de lokala frökontrollanstalterna har lantbruksstyrelsen anförts i huvudsak följande. De lokala frökontrollanstalterna.

Vad de lokala anstalterna anginge, så äsyftade lantbruksstyrelsen genom den förändrade organisationen en väsentlig inskränkning i de nuvarande anstalternas antal, så att de kvarvarande anstalterna utan allt för betydande ökning av det bidrag, som till anstalterna allt fortfarande borde utgå från stat,ushållningssällskap eller landsting, skulle kunna erhålla tillräckligt understöd

för tidsenligare utrustning och mera kvalificerad arbetskraft, som uteslutande kunde ägna sin verksamhet åt anstalterna. De skäl, som hittills åberopats för bibehållande av ett så betydande antal lokala frökontrollanstalter, som för närvarande förefunnes, ansåge lantbruksstyrelsen icke längre äga sin fulla giltighet. Med de gynnsamma kommunikationsförhållanden, som numera allmänt radde — fröprov försändes i regel med posten — syntes det rent lokala behovet av frökontrollanstalt i och för lätt tillgång till frökontroll icke vara av särskild betydelse. Även vad riksdagen 1908 såsom skäl för bibehållande av lokala frökontrollanstalterna i stor utsträckning särskilt åberopat därom, att de lokala anstalterna vore i tillfälle att lämna den mindre jordbrukaren en välbehörlig ledning vid val av utsäde m. m., funne lantbruksstyrelsen hava till avsevärd del mist sin betydelse, sedan riksdagen beviljat medel för anställande av icke mindre än 55 jordbrukskonsulenter, vilka hade att stå den mindre jordbrukaren till tjänst även i hithörande frågor. Härtill komme, att vissa av anstalterna i så ringa grad anlätades, att ett indragande av dessa anstalter utan avsevärd olägenhet borde kunna äga rum.

För att det lokala behovet av analysers och plomberingars verkställande skulle kunna tillfredsställande tillgodoses torde följande frökontrollanstalter behöva anordnas.

1) En för sydligaste Sverige med verksamhet huvudsakligen inom Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Hallands och Kronobergs län. Inom detta område hade hittills verkat tre anstalter, nämligen i Kristianstad, Lund och Halmstad. Från och med 1921 hade dock anstalten i Kristianstad förenats med anstalten i Lund. Nämnade tre anstalter hade tillsammans i medeltal för åren 1911—1920 verkställt under varje år 8,909 analyser.

2) En för västra Götaland med verksamhet huvudsakligen inom Älvsborgs, Skaraborgs samt Göteborgs och Bohus län. Inom detta område hade hittills verkat anstalterna i Borås och Skara med tillsammans i medeltal för ett vart av de tio åren verkställda analyser av 2,562.

3) En för östra Götaland med verksamhet huvudsakligen inom Jönköpings, Kalmar och Östergötlands län. Inom detta område hade hittills verkat anstalterna i Linköping, Jönköping och Kalmar, vilka tillsammans i medeltal för vart och ett av de tio åren verkställt 4,568 analyser.

4) En för västra Svealand med verksamhet huvudsakligen inom Örebro, Värmlands, Västmanlands och Kopparbergs län. Inom detta område vore för närvarande i verksamhet anstalterna i Molkom, Örebro och Västerås med tillsammans i medeltal för ett vart av de tio åren 5,819 analyser.

5) En för östra Svealand med verksamhet huvudsakligen inom Stockholms, Uppsala och Södermanlands län ävensom inom Gotlands och Gävleborgs län. Inom detta område vore för närvarande i verksamhet huvudsakligen anstalterna i Stockholm, Uppsala och Gävle, vilka i medeltal för vart och ett av de tio åren tillsammans verkställt 6,522 analyser.

6) En för södra Norrland med verksamhet huvudsakligen inom Väster-norrlands, Jämtlands och Västerbottens län. Här verkade nu två anstalter, nämligen i Härnösand och Östersund, med i medeltal för vart och ett av de tio åren tillsammans 2,075 analyser.

7) En för norra Norrland med verksamhet huvudsakligen inom Norrbottens län, där för närvarande frökontrollanstalten i Luleå verkade med ett medeltal analyser för vart och ett av nämnda tio år av 478. Med hänsyn till de för denna landsdel säregna förhållanden torde emellertid frökontrollanstalten därstädes böra bibehållas.

Behovet av lokal frökontroll inom det område, dit den centrala frökontrollanstalten förlades, borde emellertid lämpligen kunna tillgodoses av denna anstalt, varför särskild lokal frökontrollanstalt icke torde behöva bibehållas inom det område, som omfattade huvudsakligen östra Svealand.

Med den gruppering av de lokala anstalterna, som lantbruksstyrelsen sålunda förordade, borde givetvis med den bättre utrustning, som anstalterna avsåges skola erhålla, någon fara icke föreligga för att anstalterna icke skulle kunna medhinna det antal undersökningar, som kunde komma på varje anstalt.

Givet vore, att sådana förändrade förhållanden kunde inträffa, att antalet anstalter kunde ytterligare inskränkas eller eventuellt behöva i någon mån utökas.

Även med den förändrade organisationen borde sasom bidrag till lokala frökontrollanstalter utgå ej mindre statsanslag än även ortsbidrag från hushållningssällskap och landsting inom de av anstaltens verksamhet berörda områdena. Lantbruksstyrelsen hade härvid ingalunda förbisett de svårigheter, vilka kunde uppstå vid det samarbete mellan skilda hushållningssällskap och landsting, som härvid i allmänhet måste förutsättas. Att emellertid sådant samarbete vore möjligt, visade den anordning, som från och med 1921 vidtagits av Kristianstads och Malmöhus läns hushållningssällskap med avseende å anstalten i Lund.

Angående upprättande och förläggande av lokal frökontrollanstalt syntes det i varje enskilt fall böra ankomma på Kungl. Maj:t att träffa avgörande efter framställning av hushållningssällskap eller landsting, som förklarar sig vilja lämna understöd till sådan anstalt.

Med hänsyn till storleken av inlutna analys- och plomberingsavgifter (i medeltal för varje år under perioden 1911—1920 100,676 kronor) syntes det lantbruksstyrelsen med skäl kunna antagas, att, oaktat en avsevärd del av dessa inkomster efter den förändrade organisationen komme att inflyta till den centrala frökontrollanstalten för inom dess område verkställda analyser och plomberingar, till de lokala anstalterna dock skulle komma att inflyta så avsevärda inkomster för utförande av analyser och plomberingar, att för de efter omorganisationen kvarstående färre anstalterna icke torde behövas större bidrag av allmänna medel sammanlagt än som nu utginge till ett större antal lokala anstalter.

Lantbruksstyrelsen hade nämligen för en lokal frökontrollanstalt av medelstorlek beräknat omkostnaderna, förutom lokal och utrustning, som förut-sattes skola tillhandahållas av hushållningssällskapet i orten, på följande sätt:

1 föreståndare	kronor	5,400
1 assistent (manlig)	»	4,000
frökontrollbiträden under bråds-kande tider	»	3,000
lyse, bränsle, utensilier m. m.	»	2,000
resor och diverse omkostnader	»	1,600
	summa kronor	16,000.

Av nämnda belopp, 16,000 kronor, syntes minst 12,000 kronor böra kunna täckas av inflytande analys- och plomberingsavgifter. För sex lokala frökontrollanstalter beräknades alltså 72,000 kronor. Av allmänna medel skulle således behöva tillskjutas högst 4,000 kronor till en var av de beräknade sex anstalterna, varav hälften borde utgå av statsmedel och återstoden täckas av vederbörande hushållningssällskap eller landsting. Ett årligt anslag på

högst 12,000 kronor av statsmedel syntes därför vara behöfligt för upprätthållande av de lokala anstalterna. Detta innebure visserligen en ökning med 2,000 kronor av det nu utgående statsanslaget för samma ändamål, men denna ökning motsvarades mer än väl av minskade bidrag från hushållningssällskap och landsting.

Såsom redan förut påpekats, förutsattes emellertid, att lokal och tidsenlig utrustning för de lokala anstalterna skulle tillhandahållas av hushållningssällskap och landsting. Med hänsyn till särskilt vissa anstalters för närvarande bristfälliga utrustning och svårigheten för hushållningssällskapen eller landstingen att omedelbart åstadkomma behöflig förbättring i nämnda avseenden funne lantbruksstyrelsen sig böra föreslå, att såsom engångsanslag till de lokala frökontrollanstalternas omorganisation av statsmedel måtte beviljas ett belopp av 10,000 kronor, att efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall utanordnas såsom bidrag för sagda ändamål dock icke till någon anstalt med högre belopp än 3,000 kronor.

Lantbruksstyrelsens framställning i fråga om frökontrollverksamheten utmynnar i hemställan, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder dels för anordnande och upprätthållande av en statens centrala frökontrollanstalt dels ock för tidsenligare organisation av de med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna, allt i enlighet med i betänkandet angivna grunder. Beträffande de medel, som skulle erfordras för inrättande och upprätthållande av den föreslagna centrala frökontrollanstalten, har lantbruksstyrelsen ifrågasatt, att dessa skulle anskaffas genom beläggande med licensavgift av vissa tillstånd till införsel av frö, vilka skulle meddelas av lantbruksstyrelsen.

*Yttranden
över lant
bruksstyrel-
sens förslag.*

Över det av lantbruksstyrelsen framlagda förslaget till omorganisation av frökontrollverksamheten hava yttranden avgivits av lantbruksakademien, styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som därvid tillika överlämnat yttrande av vissa avdelningsföreståndare vid anstalten, statskontoret, hushållningssällskapens förvaltningsutskott samt styrelserna för frökontrollanstalterna i riket — i vissa fall med bifogande av yttranden av vederbörande föreståndare — ävensom av Sveriges utsädesförening, Sveriges fröodlareförbund och Sveriges fröengrossistförening. Vidare har byggnadsstyrelsen avgivit utlåtande i ämnet i vad avser beredande av lokal för den föreslagna centrala frökontrollanstalten.

I samtliga de yttranden, däri uttalande i sådant avseende gjorts, har vitsordats angelägenheten av att åtgärder vidtagas för att bringa den svenska frökontrollverksamheten i sådant skick, att den må motsvara de fordringar, som rimligen kunna ställas därpå. Även om därvid från vissa håll — Uppsala läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt styrelsen för frökontrollanstalten i Uppsala — anförts, att frökontrollverksamheten, sådan den för närvarande bedreves, kunde vederbörligen tillgodose lantmännens direkta intresse, har emellertid även från dessa håll, med hänsyn särskilt till den större utsädeshandeln, framhållits önskvärdheten, att åtgärder vidtagas i angivet syfte.

Det framlagda förslaget om inrättande av en central frökontrollanstalt har i det hela vunnit anslutning i de avgivna yttrandena, vilka med få undantag utmyнна i ett tillstyrkande av en sådan anstalt.

Sälunda har *lantbruksakademien* anført, att akademien fullständigt delade lantbruksstyrelsens mening beträffande de grunder, efter vilka en omorganisation av frökontrollverksamheten borde genomföras. Först genom den kontroll över och ledning av de lokala anstalternas arbete, som kunde vinnas genom en central frökontrollanstalt, syntes enhetlighet och likformighet kunna ernås i de lokala anstalternas arbetsmetoder och resultaten av undersökningarna. Utan tvivel komme jämväl den centrala frökontrollanstaltens föredöme att verka uppräckande på de lokala anstalternas hela verksamhet. Vad särskilt beträffade kontrollen av skogsfrö vore tillkomsten av en central anstalt synnerligen önskvärd för ernående av att sådant frö alltid bleve undersökt efter en och samma metod. Skogsfrökontrollen hade hittills på grund av de lokala anstalternas bristfälliga arbetsmetoder måst till väsentlig del bedrivas å en privat institution. Man kunde med full visshet förutse, att all kontroll av sådant frö komme att överlämnas till den centrala anstalten, så snart denna blivit inrättad.

Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har också tillstyrkt förslaget.

Statskontoret har erinrat om av riksdagen 1908 i ämnet gjort uttalande, däri framhållits, att vissa brister, som förefunnes beträffande då befintliga relativt många frökontrollanstalter, i det hela skulle kunna avhjälpas, om en central frökontrollanstalt upprättades, vars personal vore för sin uppgift fullt vetenskapligt utbildad och uteslutande ägnade sig åt densamma, vadan riksdagen ansåge, att en sådan anstalt borde upprättas. Detta riksdagens uttalande låge visserligen långt tillbaka i tiden, men då behovet av en central frökontrollanstalt — enligt vad på detta område sakkunniga enstämmigt framhållit — alltjämt torde förefinnas, vore det knappast något att erinra mot att en sådan anstalt nu upprättades och att frökontrollverksamheten i huvudsak organiserades, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, med en central anstalt och ett antal lokala frökontrollanstalter.

Statskontoret har emellertid ifrågasatt, om ej den centrala frökontrollen möjligen skulle kunna utan allt för stora olägenheter — åtminstone tillsvidare — ordnas efter vissa andra riktlinjer än de av lantbruksstyrelsen föreslagna, och har statskontoret i sådant avseende anført följande.

En avsevärd del av den centrala frökontrollanstaltens verksamhet torde komma att falla inom området för den lokala frökontrollen. Det syntes därför kunna ifrågasättas, huruvida icke den centrala anstalten skulle kunna utan större olägenheter organiseras efter samma grunder som de lokala anstalterna och således icke inrättas såsom en statsinstitution utan som en statsunderstödd centralanstalt. Denna skulle givetvis förses med vida större statsbidrag än de lokala anstalterna för att göra densamma skickad att på ett tillfredsställande sätt fylla sina uppgifter som centralanstalt. För de lokala anstalterna hade föreslagits ett till 2,000 kronor för varje anstalt

eller för sex anstalter till sammanlagt 12,000 kronor beräknat statsunderstöd. Om en statsunderstödd centralanstalt tilldelades statsbidrag med det belopp av 20,000 kronor, som av lantbruksstyrelsen antagits komma att av statsmedel årligen erfordras för den föreslagna statsinstitutionen, så torde en sådan anstalt, som jämväl hade att i övrigt påräkna samma inkomster av kontrollverksamheten som statsinstitutionen, kunna antagas bliva i tillfälle att väl fylla sina uppgifter.

Med en sådan anordning skulle något nytt ämbetsverk med en mängd tjänstemän icke behöva inrättas, och statens utgifter för den nya organisationen av frökontrollverksamheten skulle kunna med större säkerhet beräknas och verkligen begränsas till de av lantbruksstyrelsen angivna belopp.

I viss mån enahanda synpunkt har gjorts gällande av *styrelsen för frökontrollanstalten i Gävle*, som ifrågasatt, huruvida icke den lokala anstalten i Stockholm genom större anslag skulle kunna sättas i tillfälle att fylla den mera kontrolltekniska delen — inberäknat inspektion — av den föreslagna centralanstaltens uppgifter och den mera vetenskapliga delen därav förläggas till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Förvaltningsutskottet hos Älvsborgs läns norra hushållningssällskap och Skaraborgs läns hushållningssällskap samt *styrelsen för frökontrollanstalten i Örebro* och *föreståndaren för frökontrollanstalten i Uppsala* hava helt avstyrkt lantbruksstyrelsens förslag i förevarande del. Älvsborgs läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott har därvid anfört, att det med hänsyn till det ekonomiska läget syntes föga tilltalande att nu inrätta en ny, med avsevärda kostnader förbunden statsinstitution, samt att de fordringar, som kunde ställas på frökontrollverksamheten, syntes kunna vederbörligen tillgodoses genom de lokala anstalternas omorganisation enligt lantbruksstyrelsens förslag. Styrelsen för frökontrollanstalten i Örebro och föreståndaren för anstalten i Uppsala hava ansett påtalade brister i frökontrollverksamheten kunna avhjälpas genom vederbörlig omorganisation av de lokala anstalterna. Skaraborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har förklarat sig anse de uppgifter, som enligt förslaget skulle tillkomma den centrala anstalten, icke vara tillräckliga för att kunna motivera den kostnad, som vore förbunden med dess inrättande. Efter företagen omorganisation av de lokala anstalterna syntes dessa uppgifter, i vad de icke fölle inom centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet verksamhetsområde, kunna inskränkas till inspektion av de lokala anstalterna. Denna inspektion åter syntes kunna uppdragas åt någon av föreståndarna för de lokala anstalterna.

Förvaltningsutskottet hos Örebro läns hushållningssällskap har med hänsyn till de kostnader, frökontrollverksamhetens omorganisation beräknats medföra, ställt sig tveksamt angående lämpligheten att under nu rådande ekonomiska förhållanden genomföra densamma, därvid förvaltningsutskottet emellertid förklarat sig icke underskatta betydelsen av en central frökontrollanstalt. *Styrelsen för frökontrollanstalten i Uppsala*, vilkens yttrande även åberopats av *förvaltningsutskottet hos Uppsala läns hushållningssällskap*, har

anfört, att det ur den större utsädehandelns synpunkt vore till gagn, om åtminstone en större frökontrollanstalt funnes. Huruvida emellertid nuvarande tidsförhållanden medgäve anläggande av en central frökontrollanstalt enligt det framlagda förslaget, tillkomme det icke styrelsen att bedöma.

I övrigt har från *hushållningssällskapens och styrelsernas för frökontrollanstalterna* sida uttalats anslutning till förslaget om upprättande av en central frökontrollanstalt. Till detsamma hava också anslutit sig *Sveriges fröodlareförbund* och *Sveriges utsädesförening*.

I fråga om den centrala frökontrollanstaltens organisation hava emellertid olika meningar kommit till synes, i det från vissa håll gjorts gällande, att anstalten borde organiseras såsom en avdelning av centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.¹ Organisation.

Föreståndarna för jordbruksavdelningen samt avdelningarna för lantbruksbotanik och entomologi vid försöksanstalten hava uttalat sig i sådan riktning och därvid anfört i huvudsak följande.

Den centrala frökontrollanstaltens program, sadant lantbruksstyrelsen föreslagit detsamma, omfattade, bland annat, en vetenskaplig forskarverksamhet, som i några avseenden sammanföll med och i andra starkt tangerade verksamheten vid försöksanstalten. I följd härav uppkomme lätt en dubbelverksamhet eller i varje fall en rivaliserande verksamhet mellan den nya institutionen och den äldre, ett missförhållande eller, om man så ville, ett misshushållande, som av uppenbara skäl borde undvikas. Bland de uppgifter, som bleve gemensamma för de båda institutionerna, kunde särskilt framhållas försöken med utsädesvarornas smittrening, vilka redan under en följd av år och icke utan en viss framgång bedrivits vid försöksanstalten. Att även lägga denna försöksgren under den nya institutionen vore väl näppeligen av behovet påkallat eller ens lämpligt. Vidare skulle den centrala frökontrollanstalten utöva upplysningsverksamhet och givetvis då också rörande betydelsen av ett gott utsäde, ett arbete som försöksanstaltens jordbruksavdelning och lantbruksbotaniska avdelning sedan många år tillbaka bedrivit i stor utsträckning.

Av lantbruksstyrelsens förslag framginge för övrigt, att den centrala frökontrollanstalten även komme att upptaga vissa andra arbeten, som redan mer eller mindre officiellt bedreves vid försöksanstalten. Lantbruksstyrelsen hade framhållit, att frökontrollanstalten skulle hava till huvudsakligt ändamål den praktiska frökontrollen, samt att de vetenskapliga undersökningarna först i andra hand komme att tillhöra anstalten. Det vore emellertid att märka, att förstklassigt såväl tekniskt som vetenskapligt arbete i den omfattning arbetsprogrammet antydde icke kunde presteras av det fåtal tjänstemän, som föreslagits vid anstalten.

De skäl, som anförts mot sammankopplande av frökontrollanstalten med försöksanstalten, syntes ej väga synnerligen tungt, under det många både praktiska och ekonomiska skäl talade för en sådan sammankoppling.

Beträffande den ekonomiska synpunkten kunde framhållas, hurusom för försöksanstaltens lantbruksbotaniska avdelning föreläge ett trängande behov av nybygge. Genom frökontrollanstaltens sammanslagning

¹ I det följande även benämnd försöksanstalten.

med försöksanstalten som en särskild avdelning skulle en gemensam byggnad för frökontrollanstalten och nämnda avdelning av försöksanstalten kunna uppföras. Redan häri läge en ekonomisk vinst. Därtill komme, att med visshet åtminstone några av institutionsrummen skulle kunna ordnas gemensamt såsom bibliotek, rum för samlingar m. m., allt omständigheter, som förbilligade den nya institutionen. Vidare funnes vid försöksanstalten öppen jord för fältförsök, arbetare och dragare samt nödiga ekonomibyggnader.

Till dessa ekonomiska fördelar vid en sammankoppling med försöksanstalten komme den synnerligen viktiga vinsten av ett verkligt intimt samarbete mellan frökontrollens mera tekniskt-agronomiskt skolade tjänstemän och den lantbruksbotaniska eller andra avdelningars vetenskapligt tränade specialister.

För den föreslagna anstaltens organiserande som en avdelning av försöksanstalten hava vidare uttalat sig *förvaltningsutskotten hos Värmlands läns samt Älvsborgs läns norra hushållningssällskap*, vilket sistnämnda förvaltningsutskott emellertid, såsom förut nämnts, ställt sig avvisande mot inrättande överhuvud av en central frökontrollanstalt.

I *övriga utlåtanden* har uttalats anslutning till lantbruksstyrelsens förslag i denna del. Frågan har något närmare berörts av *lantbruksakademien*, som anført, att en anordning med den centrala frökontrollanstalten förenad med försöksanstalten väl vore tänkbar, men att akademien med hänsyn till de stora organisatoriska svårigheter, som skulle uppstå därvid, särskilt med avseende å de lokala frökontrollanstalternas ställning, funnit sig böra i detta avseende förena sig med lantbruksstyrelsen. Därmed vore emellertid ej uteslutet, att ett samarbete mellan den centrala frökontrollanstalten och försöksanstalten i vetenskapligt avseende kunde och borde komma till stånd. Vissa besparingar skulle ock möjligen kunna vinnas därigenom.

Styrelsen för försöksanstalten har — under erinran hurusom styrelsen förut vid skilda tillfällen haft denna fråga till behandling — anført, att styrelsen ansåge sig fortfarande böra avstyrka förslaget om den centrala frökontrollanstaltens förläggande under försöksanstalten. I likhet med lantbruksstyrelsen ansåge försöksanstaltens styrelse, att den centrala frökontrollanstalten borde anordnas som en fristående institution under lantbruksstyrelsen. Den huvudsakliga arbetsuppgiften för den föreslagna anstalten måste nämligen komma att falla på frökontrollverksamhetens område, och den vetenskapliga försöksverksamheten, såsom lantbruksstyrelsen också framhållit, först i andra hand komma att tillhöra densamma. Givetvis borde emellertid denna vetenskapliga verksamhet, i den mån tillgängliga anslag och arbetskrafter möjliggjorde densammans upptagande vid den centrala frökontrollanstalten, ordnas på ett sådant sätt, att säkerhet vunnes för att icke ett onödigt dubbelarbete komme att utföras utan i stället ett ömsesidigt befruktande samarbete kunde komma till stånd emellan försöksanstalten och den föreslagna centrala frökontrollanstalten.

Detta syftemål syntes lämpligen kunna vinnas genom införande i stadgarna för sistnämnda anstalt av en bestämmelse därom, att planen för av anstalten ifrågasatta vetenskapliga undersökningar skulle för granskning insändas till styrelsen för försöksanstalten, med skyldighet för den centrala frökontrollanstalten att taga hänsyn till det yttrande över förslaget, som försöksanstaltens nämnd avgäve. Sådan bestämmelse finnes förut meddelad såsom villkor för tillgodonjutande av till vissa försöksanstalter anvisade anslag för särskilda försöksändamål, och hade denna anordning visat sig väl ägnad att åstadkomma ett gott samarbete.

I fråga om förläggningsorten för den centrala frökontrollanstalten har av förvaltningsutskotten hos de skånska hushållningssällskapen samt av styrelsen för frökontrollanstalten i Lund uttalats, att anstalten borde förläggas till Skåne. Säsom skäl härför har anförts, att i Skåne finnes huvudplatserna för såväl växtförädlingen som fröodlingen, för vilkas behov en centralanstalt framför allt påyrkats. Där finnes också de största utsädesfirmorna. Vidare har i detta avseende erinrats, att frökontrollanstalten i Lund hade att uppvisa omkring en tredjedel av alla till landets offentliga frökontrollanstalter insända prov.

Förläggnings-
ort.

Sveriges utsädesförening har ansett anstalten böra förläggas till Svalöv, varigenom den skulle tillförsäkras all den samlade erfarenhet, den sakkunskap och de möjligheter till självständiga arbeten och forskningar, som finnes där tillgängliga. Med anstaltens förläggande där skulle också den eftersträfvade nödiga auktoriteten gent emot utlandet självfallet ernås.

Om, på sätt av den nu lämnade redogörelsen torde framgå, relativt få meningsskiljaktigheter kommit till synes i fråga om den föreslagna centrala frökontrollanstalten, hava emellertid meningarna varit mera delade beträffande den del av lantbruksstyrelsens förslag, som avser omorganisation av den lokala frökontrollverksamheten och därmed sammanhängande inskränkning av antalet lokala anstalter. Under det man på åtskilliga håll biträtt lantbruksstyrelsens förslag i denna del och därvid i fråga om den föreslagna indragningen av vissa anstalter förklarar sig finna en sådan ur kostnadssynpunkt ofrånkomlig, har åter på vissa andra håll gjorts gällande, att inskränkning av de lokala anstalternas antal i den omfattning lantbruksstyrelsen föreslagit i varje fall icke borde genomföras redan nu.

De lokala frö-
kontrollanstal-
terna.

Östergötlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har i sådant avseende anført, att utskottet ingalunda ville förneka, att en viss inskränkning i antalet lokala anstalter kunde vara fullt berättigad, men förvaltningsutskottet vore mera tveksamt, huruvida sådan borde ske i den omfattning, som föreslagits. Det ville nämligen synas, som om ej alla de skäl, som anförts för bibehållande av de lokala anstalterna, mist sin giltig-

het. Visserligen vore det sant, att utvecklingen gått i den riktningen, att en del av de skäl, som kunde anföras för bibehållande av det nuvarande antalet tämligen oförändrat, ej längre kunde upprätthållas, men alltför syntes åtminstone flerstädes kunna göras gällande, att intresset bland jordbrukarna för anlåtande av frökontrollanstalt icke skulle ökas i de län, där en förefintlig anstalt indroges. Då det syntes vara av väsentlig vikt, att ej endast de utsädesvaror, som genom den allmänna handeln förmedlades till jordbruket, bleve föremål för tidsenlig kontroll, utan ock att det av jordbrukaren själv producerade och för egen räkning använda utsädet i största möjliga utsträckning bleve underkastat undersökning å frökontrollanstalt, förefölle det som om nog så starka skäl alltjämt kunde förbringas för att åtminstone tills vidare lämna de lokala anstalternas antal i huvudsak obesuret. Det syntes emellertid ej råda tvivel om att, i samma mån som den föreslagna centrala frökontrollanstalten varit i verksamhet några år, det komme att visa sig, att undan för undan en betydande del av de arbeten, som nu åvilade de lokala anstalterna, komme att överflyttas på den centrala. På detta sätt skulle de ändrade förhållanden, som upprättandet av en central anstalt sannolikt komme att medföra, kunna utnyttjas bättre än vad som bleve fallet, om man, redan innan dessa verkningar hunnit framträda, genom en nu företagen omorganisation i viss mån fastläste den lokala frökontrollverksamheten.

I stort sett enahanda ståndpunkt har intagits av *förvaltningsutskottet hos Jönköpings läns hushållningssällskap*.

I samma riktning hava vidare uttalat sig *förvaltningsutskottet hos Kronobergs läns och Kalmar läns södra samt Gävleborgs läns hushållningssällskap*. Sistnämnda förvaltningsutskott har anført, att då den av lantbruksstyrelsen till indragning ifrågasatta frökontrollanstalten i Gävle ägde stor betydelse för jordbruket inom Gävleborgs län och även för vissa delar av Kopparbergs län, anstaltens indragning komme att innebära avsevärda olägenheter för dessa landsdelar.

Kalmar läns norra hushållningssällskaps förvaltningsutskott har inskränkt sig till att i nu förevarande avseende framhålla angelägenheten av att vid bestämmande av de lokala frökontrollanstalternas antal och förläggning det lokala behovet av frökontroll bleve väl tillgodosett.

Jämväl *förvaltningsutskottet hos Västmanlands läns hushållningssällskap* har i detta avseende anmält avvikande mening från den av lantbruksstyrelsen hävdade, i det utskottet ansett jordbruket för närvarande vara till fullo betjänt med de lokala frökontrollanstalter, som nu finnes. Då av vissa anledningar frågan om omorganisation av de kemiska stationerna snart syntes komma upp, syntes spörsmålet om de lokala frökontrollanstalterna böra anstå för att kunna lösas i sådant sammanhang. Den föreslagna reduceringen till mindre än hälften av antalet lokala anstalter skulle för övrigt säkerligen verka hämmande för kontrollarbetet. Vidare hade kostnaderna för de lokala frökontrollanstalterna beräknats för lågt,

vilket skulle få till följd, att utgifterna för hushållningssällskapen i väsentlig mån komme att ökas. Så ansträngd som sällskapens ekonomi i allmänhet nu vore, kunde man vara övertygad om, att några bidrag ej komme att lämnas till anstalt belägen utom sällskapets eget verksamhetsområde.

Uppsala läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott har såsom eget utlåtande åberopat av styrelsen för frökontrollanstalten i Uppsala avgivet yttrande, däri ifrågasatts, huruvida icke indragning av ett flertal bland de nuvarande lokala anstalterna komme att medföra en minskning av jordbrukarnas anlåtande av frökontroll över huvud taget. Den nuvarande organisationen, enligt vilken så gott som varje hushållningssällskap hade sin egen frökontrollanstalt, medförde även den fördelen, att anstaltens personal lättare kunde komma att samarbeta med andra organ för sällskapets verksamhet, konsulenter, fröodlingsföreningar m. fl. Vid utställningar av spannmåls- och frövaror vore det också för ett hushållningssällskap av stort värde att disponera egen frökontrollanstalt för verkställande av analyser. Det syntes slutligen icke kunna anses vara alldeles avgjort, att ett fåtal anstalter skulle kunna inom skälig tid medhinna det hopade antal analyser, som vid särskilda tillfällen kunde förekomma.

Uttalanden i enahanda riktning hava gjorts av *styrelserna för frökontrollanstalterna i Kalmar, Molkom, Gävle, Östersund och Härnösand* samt vidare av *Sveriges fröengrossistförening*.

I de från övriga håll inkomna yttrandena har ej försports någon erinran mot lantbruksstyrelsens förslag i fråga om inskränkning av antalet lokala frökontrollanstalter, men har i en del fall erinrats, att de lokala anstalternas ställning borde i vissa avseenden tillgodoses bättre än enligt lantbruksstyrelsens förslag. Sälunda har bland annat framhållits, att den s. k. självverkande kontrollen icke borde förbehållas den centrala anstalten ensam. Därför hava åtskilliga detaljmärkningar gjorts mot lantbruksstyrelsens förslag i vissa delar.

Det torde i detta sammanhang böra erinras, att flertalet av de över lantbruksstyrelsens förslag avgivna yttrandena förelägo under 1922.

I skrivelse den 29 augusti 1922 angående anslagsäskanden till 1923 års riksdag hemställde lantbruksstyrelsen — under anförande att den av styrelsen föreslagna omorganisationen av frökontrollverksamheten i vart fall ej kunde träda i funktion förrän tidigast hösten 1924 — dels att till understöd åt frökontrollanstalter måtte för budgetåret 1923—1924 beredas statsbidrag till samma belopp och under enahanda villkor som dittills, dels ock att åtgärder måtte vidtagas i syfte att till bestridande av anläggningskostnader för en statens centrala frökontrollanstalt kunde under samma budgetår finnas tillgängligt ett belopp av 235,000 kronor.

Vid anmälan av denna skrivelse den 8 januari 1923 tillstyrkte min före-

Lantbruksstyrelsens anslagsäskande 1922.

trädare i ämbetet framställning till riksdagen angående anslag till lokala frökontrollanstalter i enlighet med lantbruksstyrelsens hemställan men anförde däremot beträffande lantbruksstyrelsens förslag i övrigt, att detta med hänsyn till det statsfinansiella läget icke syntes böra föranleda vidare anslagsäskande till samma års riksdag.

Kungl. Maj:t avlät framställning till riksdagen i enlighet med vad departementschefen hemställt, och blev denna framställning av riksdagen bifallen.

*Motioner vid
1923 års riksdag.*

Emellertid hade frågan om inrättande av central frökontrollanstalt uppkommit till behandling vid 1923 års riksdag. I särskilda inom riksdagen väckta motioner hade nämligen hemställts, att riksdagen måtte besluta, dels (motionerna nr 69 i första kammaren och 130 i andra kammaren) att vid införsel till riket av vissa angivna fröslag skulle åsättas i motionerna angivna licensavgifter, dels ock (motionerna nr 70 i första kammaren och 131 i andra kammaren) att de medel, som erhållits genom sagda licensavgifters upptagande, skulle användas till ett omedelbart realiserande av en central frökontrollanstalt i överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag av den 29 maj 1922 samt i övrigt för främjande av växtodlingen enligt de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt utfärda.

Motionerna remitterades till sammansatt bevillnings- och jordbruksutskott, vilket i avgivet utlåtande, nr 1, anförde följande.

Utskottet, som tagit del av lantbruksstyrelsens förslag ävensom föreliggande utlåtanden däröver, hade känt sig övertygat om angelägenheten av, att det sedan lång tid aktuella önskemålet att inom landet erhålla en fullt auktoritativ frökontroll ernåddes.

Vad emellertid beträffade motionärernas hemställan att inrätta en statens centrala frökontrollanstalt i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag hade utskottet funnit, att detta förslag i vissa hänseenden icke vore i det fullständiga skick, att riksdagen borde taga definitiv ståndpunkt till det samma. Det syntes även vara nödvändigt att undersöka, huruvida icke på annat sätt, än det lantbruksstyrelsen och motionärerna föreslagit, kunde vinnas en fullt tillfredsställande lösning av denna fråga. Utskottet kunde på grund härav ej förorda bifall till motionärernas framställning i ämnet.

Emellertid hade utskottet i detta sammanhang icke velat underlåta att uttala förhoppning, att efter slutförd allsidig utredning förslag till omorganisation måtte kunna av Kungl. Maj:t föreläggas 1924 års riksdag.

Med hänsyn till den ståndpunkt, utskottet sålunda funnit sig böra intaga till den i nämnda motioner nr 70 och 131 gjorda framställningen, hade utskottet ansett sig sakna anledning ingå på särskild prövning av den gjorda hemställan angående påläggande av licensavgifter vid införsel av vissa fröslag. Utskottet hemställde alltså, att ifrågavarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksdagens beslut fattades i enlighet med utskottets hemställan.

I skrivelse den 29 augusti 1923 angående anslagsäskanden till riksdagen har nu lantbruksstyrelsen i fråga om frökontrollverksamhetens omorganisation anført, att de skäl, som tidigare framlagts för åvägabringande av en sådan omorganisation, fortfarande gjorde sig med styrka gällande. Emellertid syntes omorganisationen icke kunna genomföras, förrän lokaler för den ifrågasatta centrala frökontrollanstalten jämte för densamma erforderliga apparater och andra inventarier funnes tillgängliga. Lantbruksstyrelsen ansåge sig icke kunna underlåta att nu upprepa sin framställning om beredande av medel för nyssnämnda ändamål, helst som riksdagen i annat sammanhang uttalat den förhoppningen, att frågan om åvägabringande av berörda omorganisation måtte av Kungl. Maj:t föreläggas 1924 års riksdag. Någon sänkning av det för ändamålet redan beräknade anslagsbeloppet ansåge lantbruksstyrelsen sig icke kunna föreslå. Då den av en dylik omorganisation betingade förhöjningen av statsunderstödet till frökontrollverksamheten icke torde erfordras förrän året efter det, för vilket det behöfliga byggnadsanslaget kunde komma att beviljas, syntes understödet till frökontrollanstalter för budgetåret 1924—1925 kunna bibehållas vid sin nuvarande storlek, 10,000 kronor. På grund av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte dels föreslå riksdagen att för budgetåret 1924—1925 anvisa ett extra anslag av 10,000 kronor att — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — användas till understöd åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understöddes med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter ville underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställdes av Kungl. Maj:t, dels ock vidtagna åtgärder i syfte att till beredande av lokaler för en statens centrala frökontrollanstalt under budgetåret 1924—1925 funnes tillgängligt erforderligt belopp, vilket, därest behöfliga utrymmen icke kunde beredas i staten tillhörigt hus, syntes böra beräknas till 265,000 kronor.

Lantbruksstyrelsens anslagsäskande 1923.

Da jag nu gar att redogöra för min ställning till det sedan många år föreliggande spörsmålet om frökontrollverksamhetens omorganisation, vill jag till en början framhålla, att jag har en bestämd uppfattning om angelägenheten av att åtgärder vidtagas för åstadkommande av förbättrade förhållanden beträffande denna verksamhet. De många framställningar, som från auktoritativt håll under en lång följd av år gjorts i sådant syfte, synas mig lämna ett tydligt vittnesbörd om att åtgärder i angivna avseende äro av nöden. I de utlatanden över lantbruksstyrelsens ovanberörda förslag, som avgivits av olika myndigheter och organisationer, har också enstämmigt vitsordats, att frökontrollverksamheten är i behov av omorganisation, och det lärer icke, med allt erkännande åt det förtjänstfulla arbete, som — mångenstädes under skäligen svåra förhållanden — utförts av de nuvarande frökontrollanstalterna, kunna förnekas, att dessa anstal-

Departementschefen.

ter icke förmå tillgodose de krav, som numera ställas på dem från lantbrukets och fröhandelns sida.

Frågan om vilken organisationsform bör givas åt frökontrollverksamheten, för att denna må kunna fylla berättigade anspråk, är nog så vidlyftig och i behov av allsidig belysning. Utöver den av lantbruksstyrelsen framlagda omfattande och ingående utredningen föreligger emellertid numera ett både rikhaltigt och värdefullt material för frågans bedömande i de utlåtanden, som avgivits av i förevarande avseende sakkunniga myndigheter och sammanslutningar. Dessa utlåtanden hava givetvis varit till god ledning vid den utredning i frågan, som verkställdes i jordbruksdepartementet i syfte att vinna ett så vitt möjligt säkert underlag för densammas bedömande.

Central frökontrollanstalt eller ej?

Det första spörsmål, som uppställer sig då det gäller att lösa förevarande uppgift, är, huruvida den lämpligaste och bästa lösningen må kunna vinnas på den av lantbruksstyrelsen anvisade vägen genom inrättande av en central stats frökontrollanstalt eller bör sökas i åtgärder, som allenast gå ut på att genom rikligare statsanslag m. m. sätta de lokala anstalterna i stånd att vederbörligen tillgodose lantbrukets och fröhandelns berättigade anspråk.

I stort sett råder — att döma av de avgivna utlåtandena — hos de myndigheter och korporationer, som kunna anses besitta särskild sakkunskap eller erfarenhet på förevarande område, enighet om nödvändigheten att inrätta en stats centrala frökontrollanstalt. I detta hänseende tillåter jag mig erinra, hurusom även styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som förr intagit en motsatt ståndpunkt, nu uttalat sig för inrättande av den föreslagna statsanstalten. Det är endast två hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt styrelsen för en frökontrollanstalt och föreståndaren för en annan sådan anstalt, som framfört en motsatt uppfattning och — under hänvisning till det ekonomiska läget — förklarat sig anse avsett syftemål böra och kunna ernås genom utveckling av de lokala anstalterna.

Oaktat sålunda inom sakkunniga kretsar i stort sett råder enighet om lämpligheten att inrätta en central frökontrollanstalt, har jag, då de ekonomiska synpunkterna under nuvarande förhållanden måste tillmätas alldeles särskild betydelse, ansett synnerlig uppmärksamhet böra ägnas åt frågan, huruvida möjlighet må finnas att åstadkomma nöjaktiga förhållanden utan inrättande av en central statsanstalt för frökontroll, och har jag därvid särskilt beaktat den av statskontoret ifrågasatta anordningen med tilldelande av visst större anslag till den lokala anstalten i Stockholm, som på sådant sätt skulle sättas i stånd att i viss mån fylla en centralanstalts uppgifter.

Vid de överläggningar, som jag haft med i ämnet sakkunniga, och vid

den noggranna och ingående prövning, frågan därefter underkastats, har jag emellertid kommit till den bestämda uppfattningen att tillfredsställande förhållanden icke kunna påräknas annat än genom inrättande av en central statsanstalt.

Det som i särskild grad saknas hos frökontrollverksamheten i vårt land torde vara enhetlighet samt, såsom en följd därav, också auktoritet. Det lär vara denna brist, som i högst väsentlig grad bidragit till, att frökontrollverksamheten i vårt land icke hållit jämna steg med den utveckling, som på förevarande område under de senaste årtiondena ägt rum i andra länder. För att frökontrollverksamheten må kunna fylla de anspråk, som numera ställas på densamma, synes oundgängligen nödvändigt, att verksamheten kommer under enhetlig och på området speciellt sakkunnig ledning med vederbörlig auktoritet samt med förmåga och möjlighet att tillgodogöra sig — och i samma mån också verksamheten i övrigt — rön, som kunna vinnas genom undersökningar och försök utom den direkta kontrollverksamheten. Sådana egenskaper torde ej kunna förväntas av en lokal anstalt, som — låt vara genom rikligare statsunderstöd försatt i en avsevärt bättre ställning än de andra anstalterna — dock icke kan besitta erforderlig auktoritet vare sig gent emot dessa eller utåt, liksom icke heller i övrigt de möjligheter till framgångsrikt arbete för frökontrollverksamheten i dess helhet, vilka skulle stå till buds för en statens frökontrollanstalt, sådan lantbruksstyrelsen tänkt sig densamma.

På nu angivna skäl måste jag ansluta mig till lantbruksstyrelsens förslag angående inrättande av en central frökontrollanstalt.

Vidkommande vissa förhoppningar, som vid ett tidigare skede hysts, att en sådan anstalt skulle kunna åstadkommas genom enskilda medel, vill jag i detta sammanhang meddela, att, enligt vad jag gjort mig förvissad om, utsikter i sådant avseende numera icke föreligga.

Vad angår den ställning inom statsförvaltningen, som en central frökontrollanstalt bör intaga, hava två olika meningar gjort sig gällande. Enligt den ena, nu liksom vid de tillfällen förut, då denna fråga varit på bane, i främsta rummet av lantbruksstyrelsen förfäktade meningen, bör den centrala frökontrollanstalten anordnas såsom en fristående statsinstitution under särskild styrelse, men ställd under överinseende av lantbruksstyrelsen; enligt den andra meningen — för närvarande huvudsakligen företrädd av föreståndarna vid försöksanstaltens avdelningar för lantbruksbotanik och entomologi samt för anstaltens jordbruksavdelning — bör den centrala frökontrollanstalten ingå såsom en avdelning av nämnda försöksanstalt. Erinras må i detta sammanhang, hurusom riksdagen 1908 anförde, att riksdagen föreställde sig, att den centrala frökontrollanstalten lämpligen skulle kunna anordnas i samband med försöksanstalten, varigenom kostnaden för densammas inrättande och fungerande ansåges kunna i väsentlig mån nedbringas.

De skäl, som anförts för anstaltens inrymmande under försöksanstalten, torde, fränsett dem som ansluta sig till kostnadsfrågan, kunna sammanfattas sålunda: Därigenom skulle undvikas det dubbelarbete, som eljest vore att befara av det skäl, att den så att säga mera vetenskapliga delen av den centrala frökontrollanstaltens verksamhet eller dess försöksverksamhet delvis sammanföle med vissa uppgifter, som påvilade försöksanstaltens jordbruksavdelning samt lantbruksbotaniska och entomologiska avdelningar. Endast genom frökontrollanstaltens förläggande under försöksanstalten skulle frökontrollen kunna vederbörligen tillgodogöra sig den forskning på hithörande område, som bedreves vid försöksanstalten, och en verkligt intim och fruktbärande samverkan uppstå mellan frökontroll och jordbruksforskning.

Mot frökontrollanstaltens förläggande till försöksanstalten har i huvudsak anförts följande: Den senare vore en vetenskaplig försöksanstalt, där någon större erfarenhet rörande den praktiska frökontrollen i regel icke torde vara att påräkna, under det åter den centrala frökontrollanstalten skulle till huvudsakligt ändamål hava just denna praktiska frökontroll, för lösande av vars uppgifter den borde vara utrustad med bästa möjliga medel och vars utveckling den vore ämnad att alldeles särskilt söka befordra. De vetenskapliga undersökningarna skulle däremot först i andra hand komma att tillhöra densamma. Då sålunda denna anstalts särskilda ändamål vore befördandet av den praktiska frökontrollen, skulle dess förläggande till centralanstalten för försöksväsendet, varigenom den erhöle karaktären av en vetenskaplig försöksanstalt, kunna till viss grad förrycka dess verksamhet. Vidare skulle vissa svårigheter i organisationshänseende uppstå, då nämligen de lokala anstalterna lydte och, enligt vad oemotsagt gjorts gällande, fortfarande borde lyda under lantbruksstyrelsen.

De sålunda å ömse sidor anförda skälen synas mig beaktansvärda. Om det å ena sidan är angeläget, att man icke tillskapar ett förhållande, som medför eller inbjuder till dubbelarbete, är det å andra sidan av vikt, att man icke vidtager en anordning, som redan från början kan verka förryckande på frökontrollanstaltens verksamhet. Ej heller lära de organisatoriska synpunkterna få förbises.

Vid den ingående prövning, som jag ägnat nu föreliggande fråga, har jag kommit till den uppfattningen, att lantbruksstyrelsens förslag om en fristående frökontrollanstalt under styrelsens överinseende innebär den lyckligaste lösningen, förutsatt emellertid, att sådana anordningar kunna vidtagas, som undanröja faran för dubbelarbete. Jag erinrar, att denna min uppfattning delas av styrelsen för försöksanstalten.

Emellertid måste givetvis vid denna frågas bedömande särskild betydelse tillmätas de ekonomiska synpunkterna, vilka väl också i första hand voro avgörande vid 1908 års riksdags behandling av frågan.

I detta avseende är till en början att märka, att föreståndare och tjänste-

män vid försöksanstaltens lantbruksbotaniska avdelning icke lära — utöver dem redan åliggande uppgifter — medhinna utförande av det arbete, som skulle åligga frökontrollanstalten. För viss del av detta arbete sakna de helt naturligt också vederbörlig utbildning. Inordnandet av frökontrollanstalten under försöksanstalten skulle alltså förutsätta inrättande där av en särskild avdelning för frökontroll. Det är väl att antaga, att härav skulle medföras någon reducering av eljest uppstående personalkostnader, såsom beträffande kamrerargöromål o. d. Vidare skulle kostnaderna för särskild styrelse bortfalla. Såsom torde framgå av den redogörelse, jag i fortsättningen kommer att lämna för den tilltänkta frökontrollanstaltens organisation, komma emellertid nu ifrågasättande kostnader att uppgå till förhållandevis små belopp. Ej heller lär någon avsevärdare minskning i omkostnadsstaten kunna förväntas genom frökontrollanstaltens inordnande under försöksanstalten. Härtill kommer en annan sak. Då man tänkt sig frökontrollanstaltens införlivande med försöksanstalten, synes man — i varje fall under frågans senare skede — hava förutsatt, att den nybyggnad, som komme att erfordras för denna anstalt, skulle kombineras med vissa nybyggnader för försöksanstaltens lantbruksbotaniska avdelning. Frökontrollanstaltens förläggande till försöksanstalten synes nämligen oavvisligen kräva uppförande av byggnad för ändamålet. Det av lantbruksstyrelsen avgivna förslaget avser visserligen också nybyggnad för ett beräknat belopp av 265,000 kronor, alternativt 235,000 kronor. Såsom jag omförmälde vid anmälan för Kungl. Maj:t den 2 januari 1924 av lantbruksstyrelsens anslagsäskanden i förevarande avseende, anser jag emellertid nybyggnad för frökontrollanstalten icke böra nu ifrågasättas, utan synes mig anstalten böra inrymmas i någon kronan tillhörig byggnad. I sådant avseende har en byggnad å det under domänstyrelsens förvaltning ställda Bergshamraområdet i Solna socken av Stockholms län befunnits lämplig. Denna byggnad, som ligger på endast några kilometers avstånd från försöksanstaltens område å Experimentalfältet, har beräknats kunna iordningställas till lokal för den centrala frökontrollanstalten för den relativt måttliga summan av 26,000 kronor. Vid sådant förhållande och då fråga om uppförande av nybyggnader för försöksanstalten icke för närvarande föreligger, vill det synas som om jämväl de ekonomiska synpunkterna skulle bäst tillgodoses genom frökontrollanstaltens anordnande såsom en fristående statsinstitution, förlagd till Bergshamra. En sådan förläggning av anstalten synes ock synnerligen ägnad att befrämja erforderlig kontakt mellan de båda anstalterna.

Da jag alltså på nu angivna grunder anser mig böra förorda den centrala frökontrollanstaltens anordnande såsom fristående statsinstitution under lantbruksstyrelsens överinseende, vill jag emellertid understryka vikten av, att vederbörligt samarbete äger rum mellan frökontrollanstalten och försöksanstalten samt att sådana anordningar vidtagas, att allt, som kan få karaktären av dubbelarbete, undvikas. I likhet med styrelsen för för-

söksanstalten anser jag, att i sådant syfte bör meddelas bestämmelse om direkt samarbete mellan anstalterna i vad avser planerande av vetenskapliga undersökningar. Vidare synes mig till ernående av samma ändamål lämpligt, att av ledamöterna i frökontrollanstaltens styrelse en utses bland ledamöterna i styrelsen för försöksanstalten. Genom dessa anordningar synes garanti böra vinnas för vederbörligt samarbete mellan anstalterna och undvikande av dubbelarbete.

Den lokala
frökontroll-
verksamheten.

Vad därefter beträffar den lokala, av landsting eller hushållningssällskap med statsbidrag uppehållna frökontrollverksamheten, avser, såsom nämnts, lantbruksstyrelsens förslag, att de lokala anstalternas antal skulle inskränkas högst avsevärt eller från nuvarande 16 till 6, varvid emellertid bör bemärkas, att även den centrala frökontrollanstalten skulle utöva viss så att säga lokal verksamhet. De olika anstalterna skulle anvisas särskilda områden, utöver vilka de icke finge sträcka sin plomberingsverksamhet. Viss i frökontrollen ingående verksamhet, den s. k. självverkande kontrollen, skulle utföras allenast av statsanstalten, eventuellt i samarbete med de lokala anstalterna. På grund av den föreslagna inskränkningen av antalet statsunderstödda frökontrollanstalter skulle enligt lantbruksstyrelsens mening möjlighet föreligga att genom avsevärt högre statsbidrag än dem, som för närvarande utgå, sätta de kvarvarande anstalterna i ett tillfredsställande skick såväl beträffande personal som utrustning. Genom att dessa anstalters verksamhetsområden högst väsentligt ökades, skulle också ernås, att vederbörande föreståndare finge full sysselsättning i frökontrollarbetet.

Lantbruksstyrelsens förslag i denna del har mött så gott som enstämmigt motstånd från de län, vilkas frökontrollanstalter enligt förslaget skulle indragas.

Ehuru jag i princip ansluter mig till lantbruksstyrelsens mening, att en slutgiltig omorganisation av frökontrollverksamheten förutsätter avsevärd inskränkning av antalet frökontrollanstalter, måste jag dock ställa mig synnerligen tveksam i fråga om lämpligheten att redan nu genomföra en så radikal åtgärd, som den styrelsen föreslagit i denna del. Jag är nämligen av den uppfattningen, att man vid ett slutligt ordnande av den lokala frökontrollverksamheten och dess inpassande i en ny organisationsform skulle hava stor nytta av den erfarenhet, som i förevarande avseende kan stå till buds, sedan den föreslagna statsanstalten under någon tid varit i verksamhet och övat avsett inflytande på den lokala frökontrollen. Vid sådant förhållande finner jag mig böra förorda, att den lokala frökontrollverksamheten och dess organisationsform må tills vidare i det väsentligaste förbliva orubbade.

Viss förändring härutinnan torde emellertid med nödvändighet förut sättas därav, att den föreslagna statsanstalten avsetts skola verka som lokal anstalt för viss del av landet, ett förhållande, varpå anstaltens eko-

nomi i viss mån blir baserad. Enligt lantbruksstyrelsens förslag skulle anstaltens verksamhetsområde omfatta Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Gotlands och Gävleborgs län. Då inga lokala anstalter för närvarande finnas inom Södermanlands och Gotlands län, torde beträffande dessa län inga som helst betänkligheter möta mot sistnämnda förslag. Vidkommande övriga tre län förutsätter emellertid förslaget indragning av där befintliga anstalter. Häremot har från Stockholms län icke förspors någon erinran, varemot förslaget mött gensagor från Uppsala och Gävleborgs län. Att efter inrättande av den föreslagna centrala anstalten statsbidrag icke vidare kan utgå till lokal frökontrollanstalt i Stockholms län synes uppenbart. Ej heller torde, med hänsyn till nödvändigheten att ej beskära den nya anstaltens verksamhetsområde, sådant bidrag böra tilldelas anstalten i Uppsala län. Däremot synes, åtminstone för närvarande, Gävleborgs län ej behöva beräknas ingå i statsanstaltens verksamhetsområde, varför ej heller någon rubbning behöver ske beträffande den lokala frökontrollanstalten där.

Därest ett upphörande av statsbidragen till frökontrollanstalterna i Stockholm och Uppsala medför dessa anstalters indragning, förutsätter jag, att vid anställande av erforderlig personal vid den nya statsanstalten, i den mån det låter förena sig med angelägenheten att erhålla för respektive arbetsuppgifter dugligast och bäst kvalificerad personal, kommer att tillses, huruvida anställning må kunna beredas befattningshavare vid indragen frökontrollanstalt.

Sedan jag nu angivit de riktlinjer, efter vilka man enligt mitt förmenande bör framgå för vinnande av tillfredsställande förhållanden beträffande frökontrollverksamheten, återstår att tillse, huruvida de kostnader, som skulle föranledas härav, icke lägga hinder i vägen för förslagets realiserande. I detta sammanhang bör måhända erinras, huruvida — på sätt av mig förut omförmälts — min företrädare i ämbetet med hänsyn till det statsfinansiella läget fann sig icke kunna förorda framläggande av förslag till 1923 års riksdag i enlighet med vad lantbruksstyrelsen då hemställt i ämnet. Lantbruksstyrelsens dåvarande framställning avsåg beredande av medel för uppförande av byggnad för en central frökontrollanstalt. Som jag förut anfört, anser jag emellertid sådana nybyggnad ej böra nu ifrågasättas, utan torde lokal för anstalten kunna anordnas för en kostnad, som måste betecknas såsom jämförelsevis måttlig.

De anslagsäskanden, som skulle betingas av förevarande frågas lösning i enlighet med de av mig angivna riktlinjerna, skulle alltså till övervägande del hänföra sig till kostnader för uppehållande av den centrala frökontrollanstaltens verksamhet. Dessa kostnader, av lantbrukstyrelsen

Kostnadsfrågan.

beräknade till 90,000 kronor, komma emellertid att avsevärt reduceras genom de inkomster, som anstalten beräknas tillföra statsverket, en reduktion, som givetvis kan förväntas bli ökad allt efter som anstaltens verksamhet fortskrider. Härtill skulle komma — förutom nu utgående understöd till de lokala frökontrollanstalterna — vissa engångskostnader, nämligen dels för iordningställande av lokal för den centrala anstalten, beräknade till 26,000 kronor, dels ock för anstaltens utrustning, vilka sistnämnda kostnader av lantbruksstyrelsen beräknats till 30,000 kronor.

Sålunda angivna kostnader, beträffande vilka jag emellertid förutskickar, att på vissa punkter avsevärd besparing bör kunna ske, men vartill a andra sidan måste läggas kostnad för tillfällig löneförbättring, tillfällig lönetillägg och dyrtidstillägg, synas mig, ehuru nog så betydande särskilt med hänsyn till det ekonomiska läget, dock icke böra föranleda undanskjutande av frågan om frökontrollverksamhetens omorganisation. Jag erinrar, att behovet av sådan omorganisation enstämmigt vitsordats från alla hörda sakkunniga eller eljest av frågan berörda, liksom ock om det uttalande, som i förevarande avseende gjordes vid 1923 års riksdag av sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet.

Emellertid har det syns mig av synnerlig vikt att söka nedbringa de föreslagna kostnaderna så mycket som må vara möjligt utan att äventyra det avsedda syftets ernående.

Lantbruksstyrelsen har i sitt betänkande i fråga om den föreslagna centrala frökontrollanstaltens organisation och de med densamma inrättade och uppehållande förenade kostnader anfört följande.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som enligt förslaget skulle åvila den centrala frökontrollanstalten, hade lantbruksstyrelsen beräknat, att följande befattningshavare behövde där anställas:

a) En förståndare med uppgift att leda anstaltens verksamhet samt, i den mån så ske kunde, deltaga i vid anstalten förekommande undersökningar. Av föreståndaren borde fordras såväl nödiga vetenskapliga insikter på botanikens och växtodlingens område som ock förtrogenhet med landets växtodling och utsädehandel ävensom grundlig kännedom på frökontrollområdet och ådagalagd praktisk duglighet.

b) En frökontrollant (föreståndarens närmaste man), motsvarande överassistent vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, med skyldighet huvudsakligen att under föreståndarens inseende leda och deltaga i arbetet med analysers utförande. Denne borde äga erforderliga vetenskapliga insikter i botanik och genom arbete vid frökontrollanstalt förvärvat förtrogenhet med fröundersökning.

c) En fältkontrollant med huvudsaklig uppgift att handhava anläggningen och skötseln av förekommande odlingsförsök samt biträda vid insyningsverksamheten. För att kunna anställas såsom sådan borde erfordras, förutom vetenskapliga insikter i botanik, ingående sortkännedom och kunskap om växtsjukdomar ävensom ådagalagd skicklighet i växtodlingsförsök.

d) En assistent för renhetsundersökningar och en assistent för grobarhetsundersökningar med på dessa båda områden förvärvad praktisk erfarenhet. Ehuru i regel manliga assistenter torde ifrågakomma, vore dock icke uteslutet, att dessa befattningar även lämpligen kunde besättas med kvinnliga innehavare.

e) En kamrerare med uppgift att handhava anstaltens bokföring, kassagöromål och övrig expedition.

f) Fyra kvinnliga frökontrollbiträden, ett skrivbiträde och en vaktmästare.

Samtliga nu nämnda befattningshavare torde konstant erfordras för drivande av anstaltens verksamhet och borde alltså beredas ordinarie anställning. Under vissa tider, då analys- och plomberingsarbetet mera anhopades, erfordrades därjämte hjälp av ett avsevärt antal tillfälliga kontrollbiträden.

Föreståndare för anstalten borde utnämnas av Kungl. Maj:t efter förslag av lantbruksstyrelsen. Övrig personal borde konstitueras eller förordnas av anstaltens styrelse.

Då anstaltens verksamhet bleve synnerligen beroende av, att där anställda befattningshavare vore fullt lämpliga och väl kvalificerade, men vid igångsättande av anstaltens verksamhet icke genast med säkerhet torde kunna bedömas lämpligheten hos de befattningshavare, som skulle antagas, torde vara lämpligt, att samtliga befattningar vid anstalten under första verksamhetsåret tillsattes allenast på förordnande.

Ifråga om avlöningarna hade lantbruksstyrelsen vid uppgörandet av nedan intagna statförslag utgått från, att dessa borde ställas i lämpligt förhållande till de avlöningar, som vore fastställda för vissa jämförbara befattningar vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet och statens provningsanstalt. Vid lönebeloppens beräkning hade lantbruksstyrelsen utgått från, att befattningshavarna därjämte komme att åtnjuta tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt de grunder, som tillämpades vid andra liknande anstalter. Likaledes förutsatte lantbruksstyrelsen, att de ordinarie befattningshavarna tillförsäkrades pension.

Enligt statförslaget skulle avlöningarna till den ordinarie personalen uppgå till sammanlagt 45,000 kronor. Ehuru semester i allmänhet torde kunna beredas befattningshavarna utan att särskild vikarie behövde förordnas, hade likväl i avlöningsstaten ett belopp av 1,000 kronor ansetts böra beräknas sasom vikariatsersättningar. Avlöningsstaten i sin helhet skulle alltså sluta å en summa av 46,000 kronor.

De utöver avlöningsstaten förekommande utgifterna för drivande av anstalten bleve givetvis väsentligen beroende av det antal analyser och övriga arbeten, för vilka anstalten komme att tagas i anspråk. Med ledning av de inkomstberäkningar för anstalten, som verkstälts, hade lantbruksstyrelsen ansett sig kunna beräkna de i omkostnadsstaten förslagsvis upptagna beloppen å tillhoppa 44,000 kronor.

Stat för statens centrala frökontrollanstalt.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
A. Avlöningsstat.					
1 föreståndare	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 frökontrollant	3,600	1,800	400	5,800	
1 fältkontrollant	3,600	2,000	—	5,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 assistent	2,200	1,500	300	4,000	
1 »	2,200	1,500	300	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter ytterligare 5 år med 500 kronor och efter än ytterligare 5 år med 500 kronor.
1 kamrerare	2,200	1,500	300	4,000	
1 frökontrollbiträde (kvinnligt).....	1,500	700	200	2,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor, efter ytterligare 5 år med 200 kronor samt efter än ytterligare 5 år med 200 kronor.
3 frökontrollbiträden (kvinnliga)...	4,500	2,100	600	7,200	
1 skrivbiträde (kvinnligt)	1,300	500	200	2,000	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter ytterligare 3 år med 100 kronor samt efter än ytterligare 3 år med 100 kronor.
1 vaktmästare	1,100	650	150	1 900	
Till vikariatsersättningar	—	—	—	1,000	
Summa kronor	—	—	—	46,000	
B. Omkostnadsstat.					
Till värme, gas, elektrisk ström, förslagsanslag	—	—	—	10,000	
Till underhåll av laboratorium och bibliotek, förslagsanslag	—	—	—	5,000	
Till resekostnader för anstaltens insyningsverksamhet m. m., förslagsanslag	—	—	—	10,000	
Till omkostnader för styrelsen, förslagsanslag	—	—	—	3,000	
Till tillfälliga biträden, övertidserättningar samt förbrukningsartiklar, förslagsanslag	—	—	—	10,000	
Till arbetskostnader för anstaltens odlingsförsök, förslagsanslag	—	—	—	2,000	
Till expenser, förslagsanslag	—	—	—	4,000	
Summa kronor	—	—	—	44,000	
Tillhopa kronor	—	—	—	90,000	

Anstaltens utgifter borde i första hand utgå av de inkomster, som komme att tillföras anstalten för vid densamma utfört arbete, och hade lantbruksstyrelsen förslagsvis för ett första arbetsår beräknat dessa inkomster på följande sätt:

Avgifter från utsädesfirmor, vilka vid anstalten beräknades ingå avtal om s. k. självverkande kontroll	kronor	15,000
Analysavgifter m. m.	»	15,000
Plomberingsavgifter	»	30,000
Avgifter för verkställda insyningar	»	10,000
		summa kronor 70,000.

De vid beräkning av inkomsterna upptagna avgifter för analyser och plomberingar med tillhoppa 45,000 kronor funne lantbruksstyrelsen kunna väl försvaras, då inkomsterna vid anstalterna i Stockholm, Uppsala och Gävle, vilkas område i detta hänseende centralanstalten skulle övertaga, för verkställda analyser och plomberingar under 1918—1920 i medeltal uppgått till sammanlagt 47,473 kronor årligen.

Emellertid skulle med de beräkningar av inkomster och utgifter, som lantbruksstyrelsen sålunda verkställt, för centralanstalten till en början årligen uppstå en brist på inkomstsidan av 20,000 kronor, som måste täckas av statsmedel. Lantbruksstyrelsen förutsatte dock att, sedan anstalten varit i verksamhet någon tid, densamma borde genom inflytande av gifter av olika slag för vid anstalten åt allmänheten utförda arbeten kunna själv täcka sina årliga kostnader.

Vad därefter kostnaden för upprättandet av den centrala frökontrollanstalten beträffade, krävdes givetvis i första hand för anstalten ändamålsenlig lokal, vilken lämpligast torde anordnas genom uppförande av ny byggnad. Lantbruksstyrelsen hade icke ansett sig böra gå i författning om anskaffande av detaljerade ritningar och kostnadsförslag för en sådan byggnad, men hade med ledning av förslagsvis uppgjorda planskisser beräknat utrymmet för själva frökontrollverksamheten kunna till en början inskränkas till omkring 15 rum, därav tre större salar. I nämnda utrymme vore då inberäknat även vaktmästarbostad. Byggnaden torde lämpligen böra uppföras i två våningar, inrymmande nämnda rumsantal, ävensom med källarvåning och vind. Därest anstalten förlades på avsevärt avstånd utanför Stockholm, torde föreståndaren lämpligen böra beredas bostad i eller i omedelbar närhet av institutionsbyggnaden.

Att för uppförande av ifrågakvarande byggnad ens tillnärmelsevis kunna angiva exakta kostnadssiffror ställde sig under rådande förhållanden på byggnadsmarknaden synnerligen svårt, men syntes av uppgifter, som lantbruksstyrelsen under hand inhämtat från sakkunnigt håll, kostnaden för byggnaden icke behöva överstiga 170,000 kronor. Därest bostad syntes böra beredas föreståndaren, tillkomme ett belopp, som icke torde behöva överstiga 65,000 kronor. Under sådan förutsättning skulle alltså kostnaden för byggnad, oberäknat värdet av byggnadstomten — en tomt om cirka 2 hektar torde vara behöflig — uppgå till sammanlagt högst 235,000 kronor. Lantbruksstyrelsen funne det emellertid icke uteslutet, att, därest staten hade tillgång till någon redan befintlig, staten tillhörig byggnad på lämplig plats i Stockholms omedelbara närhet, anstalten åtminstone till en början skulle kunna dit förläggas.

För utrustning av anstalten med möbler och för frökontrollverksamheten erforderliga apparater och andra inventarier erfordrades ett belopp, som icke torde behöva överstiga 30,000 kronor.

Statskontoret

Statskontoret — som, på sätt förut omnämnts, ifrågasatt att någon särskild statsintstitution icke skulle behöva upprättas — har emellertid underkastat lantbruksstyrelsens förslag i förevarande del granskning och i sådant avseende anfört följande.

Beträffande den av lantbruksstyrelsen gjorda beräkningen av anstaltens inkomster finge framhållas följande. Inkomsterna av s. k. självverkande kontroll och av insyningar hade upptagits till sammanlagt 25,000 kronor. Då beräkningen av dessa inkomster icke stödde sig på någon erfarenhet om vad en dylik verksamhet förut inbringat, syntes det vara ovisst, huruvida inkomster till angivna belopp verkligen komme att inflyta. Beräkningen av avgifter för analyser och plomberingar grundade sig väl på uppgifter rörande inkomsterna av sådan verksamhet under en följd av år tillbaka vid samtliga frökontrollanstalter, men syntes det knappast kunna med någon större säkerhet beräknas, huru mycket av dessa inkomster kunde komma att tillflyta den centrala anstalten.

Mot beräkningen av den årliga bristen för anstalten till 20,000 kronor finge erinras, att några medel för beredande av tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg åt befattningshavare vid anstalten icke upptagits. Då utgifterna härför kunde enligt gällande grunder beräknas till omkring 35,000 kronor, torde statens direkta årliga kostnader för anstalten — även med den inkomstberäkning, som lantbruksstyrelsen utgått från — icke stanna vid 20,000 kronor utan komma att vida överstiga detta belopp.

Beträffande den av lantbruksstyrelsen föreslagna staten för anstalten hade statskontoret trott sig finna, att densamma i fråga om såväl antal befattningshavare som avlöningsförmåner för dessa tilltagits alltför riklig. Härvid torde beaktas, att den del av anstaltens verksamhet, som ej skulle hänföra sig till den lokala frökontrollen utan bliva helt ny, med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden i möjligaste mån borde begränsas. En jämförelse med personalbehovet vid de lokala frökontrollanstalterna syntes giva vid handen, att personalen vid den centrala anstalten kunde utan större olägenhet åtminstone tills vidare väsentligt reduceras.

Mot statförslaget i vad det avsåge anställandet av en föreståndare och en frökontrollant med i staten angivna avlöningsförmåner syntes icke vara något att erinra. Däremot ansåge statskontoret tillräckligt att, därest den föreslagna fältkontrollanten, som skulle, bland annat, handhava anläggningen och skötseln av förekommande odlingsförsök, icke möjligen kunde ur staten uteslutas, för honom upptoges ett arvode, som syntes kunna bestämmas till högst samma belopp, som de till assistenterna föreslagna avlöningsförmånerna med avdrag av ortstillägg eller till 3,700 kronor.

Lantbruksstyrelsen hade framhållit, att de två i staten uppförda assistentbefattningarna i regel borde besättas med manliga innehavare, men att det icke vore uteslutet, att befattningarna även lämpligen kunde besättas med kvinnliga innehavare. På grund härav syntes båda dessa tjänster eller åtminstone en av dem böra avses för kvinnliga befattnings-

havare, och löneförmånerna bestämmas till vad som utginge till kvinnliga biträden av tredje normalgraden vid icke nyreglerade verk eller lön 1,500 kronor, tjänstgöringspenningar 700 kronor och ortstillägg 200 kronor.

Kamrerargöromålen vid anstalten torde icke bliva av sådan beskaffenhet, att härför borde avses en kamrerare med föreslagen avlöning om tillhoppa 4,000 kronor, utan torde ett kvinnligt biträde av tredje normalgraden vara för ändamålet tillräckligt.

I staten hade upptagits fyra kvinnliga frökontrollbiträden med avlöning i tredje normalgraden för kvinnliga biträden. De göromål, som skulle åligga dessa biträden, syntes emellertid, då göromålen skulle vid förefallande behov kunna utföras av tillfälliga biträden, icke vara av sådan art, att för desamma erfordrades någon mera kvalificerad arbetskraft. Löneförmånerna vid dessa befattningar syntes därför icke böra överstiga lönerna vid kvinnliga biträdesbefattningar av andra normalgraden med lön 1,300 kronor, tjänstgöringspenningar 500 kronor och ortstillägg 200 kronor eller tillhoppa 2,000 kronor. Innan någon erfarenhet vunnits angående omfattningen av det arbete, som komme att åligga dessa biträden, syntes det ej heller vara lämpligt, att flera än två, högst tre befattningar uppfördes på stat, även om detta kunde komma att medföra, att tillfälliga biträden måste, i större utsträckning än lantbruksstyrelsen avsett, användas för ifrågavarande arbete.

Det i staten upptagna skrivbiträdet hade placerats i andra normalgraden för kvinnliga biträden. Då detta biträde allenast skulle utföra renskrivning samt biträda med diarietföring, syntes hon böra placeras i lägsta, d. v. s. första normalgraden för kvinnliga biträden med lön 1,100 kronor, tjänstgöringspenningar 300 kronor och ortstillägg 200 kronor.

Flertalet av de å omkostnadsstaten upptagna utgiftsposterna undandroge sig i väsentlig grad statskontorets bedömande. Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida ej dessa utgifter i allmänhet vore allt för högt beräknade även för en anstalt av den omfattning, som lantbruksstyrelsen föreslagit. Särskilt torde detta vara fallet beträffande den till 10,000 kronor upptagna posten till resekostnader för anstaltens insyningsverksamhet.

De till underhåll av laboratorium och bibliotek samt till expenser å respektive 5,000 och 4,000 kronor upptagna posterna hade angivits såsom »förslagsanslag». Utgifterna för dessa ändamål syntes emellertid böra bestämmas till högst nämnda belopp eller de mindre belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma. I enlighet med vad som ägt rum beträffande likartade anslag i omkostnadsstaten för statens provningsanstalt, syntes därför anslagsposterna böra givas karaktären av »förslagsanslag, högst».

Till omkostnader för styrelsen hade upptagits ett belopp av 3,000 kronor. Enligt 12 § av det vid lantbruksstyrelsens betänkande fogade förslag till stadgar för statens centrala frökontrollanstalt och med statsmedel understödda lokala frökontrollanstalterna (sid. 85—93) skulle till styrelsens ordförande och övriga ledamöter vid tjänstgöring utgå resekostnads- och traktamentsersättning samt till styrelsens ordförande dessutom årligt arvode enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Då ledamöterna i styrelserna för vissa med den föreslagna centrala frökontrollanstalten jämförliga anstalter åtnjöte resekostnads- och traktamentsersättning vid tjänstgöring, hade statskontoret icke något att erinra mot att sådan er-

sättning finge utgå till styrelsens ledamöter. Däremot och då ordförande i styrelserna för statens provningsanstalt och andra jämförliga anstalter icke åtnjöte ersättning i form av särskilt arvode, syntes skäl saknas att tillerkänna ordföranden i styrelsen för den jämförelsevis obetydliga centrala frökontrollanstalten en dylik förmån.

Till arbetskostnader för anstaltens odlingsförsök hade upptagits ett förslagsanslag å 2,000 kronor. Om medel för ett sådant ändamål ansåges böra utgå, borde beloppet givas karaktären av förslagsanslag, högst.

För uppförande av en byggnad för den centrala anstalten och bostad åt anstaltens föreståndare hade lantbruksstyrelsen beräknat en kostnad av 235,000 kronor; dock hade styrelsen icke ansett det uteslutet, att anstalten skulle till en början kunna förläggas till någon staten tillhörig byggnad i Stockholms omedelbara närhet. Statskontoret finge i detta avseende framhålla, att det med hänsyn till det statsfinansiella läget torde få anses vara helt uteslutet, att staten för beredande av lokal åt anstalten och bostad åt dess föreståndare för närvarande skulle ikläda sig kostnader av sådan storlek, som lantbruksstyrelsen ifrågasatt. En nybyggnad för anstalten skulle vidare förutom dessa engångskostnader utgå med sig avsevärda underhållskostnader och andra återkommande utgifter, som säkerligen komme att medföra en väsentlig stegring av de belopp, som staten för uppehållande av anstaltens verksamhet skulle nödgas att årligen utgiva. Därest lokal icke kunde anvisas i någon staten tillhörig egendom, torde för anstalten få förhyras en lokal av betydligt anspråkslösare omfattning än vad lantbruksstyrelsen syntes hava tänkt sig. Kostnaderna härför skulle då upptagas i omkostnadsstaten för anstalten, och föreställde sig statskontoret, att ett belopp av omkring 15,000 kronor för såväl hyra som värme, gas och elektrisk ström skulle kunna anses vara tillräckligt för fyllande av det oundgängligaste behovet i detta avseende.

För anskaffande av möbler och för frökontrollverksamheten erforderliga apparater och andra inventarier hade föreslagits ett belopp ej överstigande 30,000 kronor. Detta belopp förefölle väl högt, men torde måhända erfordras för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen.

I vad avser anskaffande av lokal för den föreslagna anstalten har ytt-
rande inforrats från byggnadsstyrelsen, som däri anfört huvudsakligen
följande.

Möjligheter syntes förefinnas att å kronoegendomen Bergshamra nr 1, belägen å andra sida Alkistekanalens, anvisa för den centrala frökontrollanstalten lämpad mark jämte byggnad. Egendomen stode under domänstyrelsens förvaltning och vore för närvarande utarrenderad dels såsom bostadslägenheter och dels för jordbruksändamål till odlingssällskapet Stockholms omnejd (f. d. föreningen Koloniträdgårdar i Stockholms omnejd), vilket senare arrende utginge den 14 mars 1924.

Genom kungl. brev till domänstyrelsen den 6 juni 1918 angående dispositionen av egendomen i fråga hade byggnadsstyrelsen erhållit uppdrag att, efter en allsidig utredning av behovet av mark å egendomen för speciella statsändamål, uppgöra förslag till plan för egendomens användande för dylika ändamål ävensom för tomtupplätelser och liknande ändamål samt till Kungl. Maj:t inkomma med det sålunda upprättade förslaget. I skrivelse den 29 januari 1920, varigenom byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av medel för utförande av nämnda uppdrag, hade styrelsen

framlagt program för områdets stadsplanläggning och därvid framhållit, att den för statsändamål lämpliga öppna odlade terrängen å egendomen borde tills vidare såsom sådan bibehållas och reserveras för något eventuellt statsbehov. Denna öppna åkerjord, belägen närmast omkring huvudbyggnaden i egendomens centrum, syntes styrelsen synnerligen väl lämpa sig för en statsinstitution av ifrågavarande slag.

På det genom byggnadsstyrelsens försorg uppgjorda, men ännu icke slutredigerade stadsplaneförslaget hade förslagsvis inlagts en tomt om 2 hektar, på vilken befunde sig en mangårdsbyggnad, vari efter vissa reparationer och ändringar borde kunna anordnas tjänliga lokaler för en frökontrollanstalt, varigenom alltså tills vidare en kostsam nybyggnad kunde undvikas. Byggnadsstyrelsen hade låtit uppgöra uppmätningsskiss av byggnadens båda våningar. Enligt denna torde kunna anordnas i bottenvåningen vaktmästarbostad om 2 rum och kök samt 6 à 7 tjänsterum, därav 2 om 5×7 kvadratmeter, och i våningen 1 trappa upp 5 rum, därav 2 om 5×7 kvadratmeter.

För byggnadens iståndsättande erfordrades emellertid inläggning av nya golv, omsättning av kakelugnar samt genomgripande reparation in- och utvändigt. Dessutom måste vattenledning anordnas, som, i avvaktan på anläggande av vattenledning för området i dess helhet, kunde anslutas till brunnen på gården. Kostnaden för samtliga dessa arbeten jämte inhägnad av området kunde uppskattas till 23,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen, som beretts tillfälle att taga del av byggnadsstyrelsens yttrande, har därefter i avgiven promemoria anført, att styrelsen vid besiktning av ifrågavarande byggnad funnit, att utöver de av byggnadsstyrelsen föreslagna anordningarna vissa ytterligare åtgärder vore nödvändiga, nämligen inbyggande av tre verandor samt anordnande av lämplig uppvärmning i samband därmed, anskaffande av linoleummattor, indragande av vattenledning i vissa rum ävensom anordnande av sanitära bekvämlighetsanordningar och avloppsledning.

Lantbruks-
styrelsen.

Med föranledande härav har inom byggnadsstyrelsen verkställts utredning angående de kostnader, som skulle betingas av nu nämnda ytterligare åtgärder. Enligt denna utredning skulle den totala kostnaden uppgå till 44,000 kronor, motsvarande alltså en ökning i jämförelse med förut beräknad kostnad av 21,000 kronor.

Då den sålunda framkomna totalsumman syntes alltför hög, har — efter samråd med vederbörande byråchef i lantbruksstyrelsen — inom byggnadsstyrelsen uppgjorts förnyad kostnadsberäkning, därvid avsevärda förenklingar iakttagits beträffande såväl vatten- och avloppsledningar som arbetena i övrigt. Enligt denna förnyade beräkning skulle totalkostnaden uppgå till 26,000 kronor.

Innan jag övergår till frågan om bestämmande av antalet befattningshavare och dessas löneförmåner, torde jag först få beröra spörsmålet, huruvida befattningarna vid den föreslagna anstalten böra uppföras såsom ordinarie eller om desamma böra tillsvidare erhålla karaktär av befattningar på extra stat.

Departement-
chefen.

Då lantbruksstyrelsen själv ifrågasatt, att befattningarna vid anstalten under första verksamhetsåret skulle tillsättas allenast på förordnande, och det jämväl i övrigt synes lämpligt, att anstaltens organisation till en början icke bindes vid de fastare former, som befattningarnas uppförande såsom ordinarie skulle innebära, föreslår jag, att — i överensstämmelse med vad som tidigare skett i liknande fall — befattningarna för närvarande inrättas såsom befattningar på extra stat.

I detta avseende är också att märka, att förslag föreligger till ny, definitiv löneroglering för befattningshavare vid de vetenskapliga institutioner, som i organisations- och lönehänseende äro närmast jämförliga med nu förevarande anstalt. Jämväl ur denna synpunkt torde det vara mindre lämpligt att nu definitivt reglera lönerna för befattningshavarna vid anstalten.

Då anstaltens organisation alltså tillsvidare skulle erhålla en mera provisorisk karaktär, bör givetvis vid befattningarnas placering i lönehänseende tillses, att en framtida definitiv reglering ej föregripes.

En konsekvens av befattningarnas placering på extra stat blir, att avlöningarna böra utgå i form av arvoden, varvid för de befattningshavare, vilkas tjänster skulle i avseende på lönebeloppen likställas med ordinarie befattningar, arvodet bör minskas med det belopp, som ordinarie innehavare av motsvarande befattning har att erlägga för egen pensionering. Därest emellertid befattningshavare är delaktig i av staten understödd pensionsanstalt, synes, i likhet med vad som stadgats t. ex. för befattningshavare vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa gossar och flickor, något dylikt avdrag icke böra ske.

Vad därefter beträffar de olika befattningshavarnas löneförmåner, synes mig, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, föreståndaren böra jämnställas med avdelningsföreståndare vid försöksanstalten. Det är nämligen av synnerlig vikt, att såsom föreståndare för frökontrollanstalten förvärvas en på området verkligt framstående kraft. Då emellertid i avlöningen till avdelningsföreståndarna vid försöksanstalten icke — på sätt lantbruksstyrelsen synes hava antagit — ingår ortstillägg å 600 kronor, lär föreståndarens för frökontrollanstalten avlöning böra begränsas till 7,500 kronor. Efter vederbörligt avdrag för pensionsavgift skulle årsavlöningen för anstaltens föreståndare uppgå till 7,200 kronor.

Mot den för frökontrollanten föreslagna avlöningen av 5,800 kronor eller, efter vederbörligt avdrag för pensionsavgift, 5,600 kronor synes intet vara att erinra.

Beträffande fältkontrollanten har statskontoret anfört, att, därest en sådan befattning verkligen erfordrades, avlöningen borde bestämmas till 3,700 kronor i stället för av lantbruksstyrelsen föreslagna 5,600 kronor eller, efter avdrag för pensionsavgift, 5,400 kronor. Den av lantbruksstyrelsen föreslagna avlöningen motsvarar den, som utgår till laborator vid försöksanstalten. Fältkontrollanten skulle enligt förslaget

hava till huvudsaklig uppgift att handhava anläggningen och skötseln av förekommande odlingsförsök samt att biträda vid insyningsverksamheten, och bleve det väl på honom, som själva ansvaret för den direkta insyningsverksamheten komme att vila. Då såväl försöksodlingen som insyningsverksamheten bliva av mycket stor betydelse och det måste vara av synnerlig vikt, att denna del av verksamheten icke eftersättes, är enligt mitt förmenande en särskild befattningshavare härför oundgängligen nödvändig. Vid rådpläging i ämnet med å området speciellt sakkunniga har jag också stärkts i denna min mening. Beträffande avlöningsbeloppet synes mig icke kunna påräknas att erhålla den kvalificerade arbetskraft, som erfordras, för mindre avlöning än lantbruksstyrelsen föreslagit. Denna min uppfattning har också bestyrkts av sakkunniga, med vilka jag samrått i ämnet.

Statskontoret har föreslagit, att åtminstone den ena av de två föreslagna assistentbefattningarna liksom ock den föreslagna kamrerarbefattningen skulle utbytas mot kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden vid oreglerade verk och alltså uppföras i staten med årsavlöningar av 2,400 kronor eller, efter vederbörligt avdrag för pensionsavgift, 2,350 kronor.

Beträffande kamrerarbefattningen ansluter jag mig till statskontorets förslag, och torde jämväl den ena assistentbefattningen kunna utbytas mot en kvinnlig biträdesbefattning. Avlöningen vid sistnämnda befattning synes mig emellertid, med avseende å den speciella utbildning på frökontrollområdet och de kvalifikationer i övrigt, som erfordras vid befattningen, ävensom angelägenheten av att för arbetet erhålla en verkligt pålitlig kraft, böra tillmätas något rikligare än statskontoret beräknat. Jag föreslår, att denna befattning uppföres såsom kvinnlig biträdesbefattning av tredje graden men med ett särskilt tilläggsarvode å 300 kronor, och tillåter jag mig i detta sammanhang erinra, hurusom vid statens skogsförsöksanstalt finnes uppförd en kvinnlig biträdesbefattning av samma grad (kemist), vid vilken utgår ett särskilt arvode av 400 kronor. Sammanlagda avlöningen för ifrågavarande biträde skulle sålunda, efter vederbörligt avdrag för pensionsavgift, komma att uppgå till 2,650 kronor.

Avlöningen vid den manliga assistentbefattningen synes böra bestämmas till det av statskontoret för fältkontrollanten föreslagna beloppet 3,700 kronor eller, efter vederbörligt avdrag för pensionsavgift, 3,600 kronor.

Lantbruksstyrelsens förslag innefattar vidare uppförande i staten av fyra kvinnliga frökontrollbiträden, vilka i första hand avsetts för frökontrollanstaltens mera lokala verksamhet. Då denna verksamhet torde komma att avsevärt koncentreras till viss del av året och det vidare möter vissa vanskigheter att bedöma, vilken omfattning verksamheten kommer att taga, synes försiktigheten bjuda att i möjligaste mån begränsa antalet i staten uppförda biträdesbefattningar och i stället under den bråda tiden

anlita extra biträden. Med hänsyn härtill, och om därjämte, på sätt jag ifrågasatt, anstaltens lokala verksamhetsområde blir mindre än lantbruksstyrelsen avsett, anser jag mig icke kunna förordna uppförande i staten av mer än två frökontrollbiträden. Avlöningen till dessa biträden synes — såsom statskontoret föreslagit — böra bestämmas i enlighet med vad som gäller för kvinnliga befattningshavare av andra graden vid oreglerade verk eller för vartdera till 2,000 kronor och, efter vederbörligt avdrag för pensionsavgift, 1,950 kronor.

Likaledes biträder jag statskontorets förslag om uppförande av det föreslagna kvinnliga skrivbiträdet såsom biträde av första graden med en avlöning av 1,600 kronor eller, efter avdrag motsvarande pensionsavgift, 1,550 kronor.

Mot den för vaktmästaren föreslagna avlöningen av 1,900 kronor eller, efter avdrag för pensionsavgift, 1,850 kronor synes intet vara att erinra. Då jag förutsätter, att vaktmästaren skall beredas bostad med bränsle och lyse i den för anstalten avsedda byggnaden vid Bergshamra, läser avlöningen för honom böra minskas med belopp, motsvarande vad vid andra icke nyreglerade verk avdrages för dylik förmån, eller 325 kronor (se Sv. förf.-saml. nr 836/1918).

Till samtliga ifrågavarande befattningshavare torde efter viss tids tjänstgöring böra utgå arvodesförhöjning med samma belopp, varmed ålderstilllägg utgå till motsvarande ordinarie befattningshavare vid icke nyreglerade verk.

Vad beträffar det till vikariatsersättning avsedda beloppet, torde det samma böra höjas från föreslagna 1,000 till 1,300 kronor, vilket sistnämnda belopp funnits ungefärligen motsvara de för ändamålet erforderliga kostnaderna.

Den föreslagna centrala frökontrollanstalten kan ej beräknas träda i verksamhet förr än med ingången av oktober månad innevarande år. Detta medför, att medel för personalens avlöning icke behöva anvisas för hela budgetåret utan allenast för tre kvartal. Härvid måste dock göras undantag beträffande föreståndarbefattningen, som med avseende å det organisationsarbete, som kommer att åvila dennas innehavare, synes böra tillträdas den 1 september 1924.

Avlöningsstaten, för år räknat, för den centrala frökontrollanstalten skulle i enlighet med vad i det föregående av mig förordats erhålla följande utseende:

	Arvode	Avdrag för pen- sionsav- gift mot- svarande belopp	Reducerat belopp	Därav tjänst- görings- penningar motsva- rande belopp	Arvodesförhöjning
1 föreståndare	7,500	300	7,200	2,500	Efter 5 år kan arvudet höjas med 600 kronor.
1 frökontrollant	5,800	200	5,600	1,800	
1 fältkontrollant	5,600	200	5,400	2,000	Efter 5 år kan arvudet höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 assistent	3,700	100	3,600	1,500	
1 kvinnligt biträde av tredje graden (assistent)	2,400	50	2,350	700	Efter 5 år kan arvudet höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 kvinnligt biträde av tredje graden	2,400	50	2,350	700	
1 kvinnligt biträde av andra graden	2,000	50	1,950	500	Efter 5 år kan arvudet höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor; skolande av varje arvodesförhöjning 100 kronor tillhöra tjänstgöringspenningarna motsvarande belopp.
1 kvinnligt biträde av andra graden	2,000	50	1,950	500	
1 kvinnligt biträde av första graden	1,600	50	1,550	300	Efter 3 år kan arvudet höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	1,575	50	1,525	650	
Vikariatsersättning	—	—	1,300	—	
Summa kronor	—	—	34,775	—	

Ann:

1. Därest befattningshavare äger delaktighet i statsunderstödd pensionsanstalt, höjes avlöningen med det mot pensionsavgift svarande belopp.
2. Till kvinnliga assistenten utgår ett tilläggsarvode av 300 kronor.
3. Vaktmästaren äger åtnjuta, utöver den kontanta avlöningen, fri bostad jämte bränsle samt lyse.

Av statens slutsumma, tilläggsarvudet till kvinnlig assistent inberäknat, 35,075 kronor belöper i runt tal 26,900 kronor på den del av budgetåret 1924—1925, under vilken, enligt vad förut nämnts, anstalten beräknats vara i verksamhet.

Lantbruksstyrelsen har vid uppgörande av förslaget till avlöningsstat förutsatt, att befattningshavarna skulle komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring såsom vid vissa andra verk.

Då de föreslagna avlöningsbeloppen hänföra sig till de avlöningar, som fastställts för motsvarande befattningshavare vid icke nyreglerade verk, synes rimligt, att den tillfälliga löneförbättring, som må komma att utgå till vissa befattningshavare vid sistnämnda verk, också kommer motsvarande personal vid frökontrollanstalten till del.

Därest den proposition om beredande av provisoriskt lönetillägg åt bland andra avdelningsföreståndare, överassistenter och laboratorer vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som Kungl. Maj:t tidigare i dag på min hemställan beslutat avlåta, vinner riksdagens bifall, torde dylikt tillägg jämväl böra beredas föreståndaren, frökontrollanten och fältkontrollanten vid frökontrollanstalten. Vaktmästaren vid sistnämnda anstalt torde böra beredas tillfälligt lönetillägg med enahanda belopp, som kan komma att utgå till motsvarande befattningshavare vid försöksanstalten. Därjämte torde samtliga befattningshavare böra komma i åtnjutande av dyrtidstillägg efter de grunder, som må bliva fastställda för icke nyreglerade verk.

Vad beträffar frågan om beredande av anslag för nu berörda löneförhöjningar, synes det mig lämpligt, att desamma icke bestridas från de allmänna anslag för ifrågavarande ändamål, som må komma att för budgetåret 1924—1925 anvisas under nionde huvudtiteln, utan att de förklaras skola utgå ur det anslag till uppehållande av frökontrollanstaltens verksamhet, om vars beviljande jag har för avsikt att senare göra framställning. På grund härav kommer anslaget till anstaltens verksamhet att behöva höjas utöver vad som i statsverkspropositionen beräknats, men en motsvarande avlastning av berörda allmänna anslag kommer i stället att äga rum.

Under den tid anstalten, enligt vad jag förut nämnt, beräknas att under nästkommande budgetår vara i verksamhet, torde omkring 13,000 kronor komma att belöpa på tillfällig löneförbättring, tillfälligt lönetillägg, provisoriskt lönetillägg samt dyrtidstillägg.

I detta sammanhang torde böra omnämnas, att jag förutsätter, att befattningshavarna vid frökontrollanstalten skola enligt de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t må komma att utfärda, komma i åtnjutande av semester efter i huvudsak enahanda grunder, som gälla beträffande motsvarande befattningshavare å ordinarie stat. Jämväl beträffande avlöningsvillkoren i övrigt torde Kungl. Maj:t få meddela erforderliga föreskrifter.

Vad härefter angår den föreslagna anstaltens omkostnadsstat, är det givetvis förenat med stora vanskligheter att bilda sig ett bestämt omdöme, i vad mån de i sådant avseende av lantbruksstyrelsen upptagna beloppen kunna begränsas, detta så mycket mer som en avsevärd del av hithörande utgifter äro till storleken beroende av den omfattning, vari anstalten kommer att tagas i anspråk av fröhandeln och lantmännen. Emellertid synas vissa av de av lantbruksstyrelsen beräknade beloppen tåla vid en avsevärd beskärning, i varje fall för den första tiden av anstaltens verksamhet. Jag ansluter mig i det hela till vad statskontoret i detta hänseende anfört. Den omständigheten, att verksamheten under nästkommande budgetår icke kommer att omfatta mer än tre fjärdedelar därav, får ej heller lämnas ur räkningen, även om ej här kan göras samma mot den minskade tiden direkt svarande reducering som å avlöningsstaten.

Omkostnadsstaten för budgetåret 1924—1925 synes kunna inpassas i följande ram:

Värme och elektrisk ström	kronor	4,500
Underhåll av laboratorium och bibliotek	»	3,000
Resekostnader för insyningsverksamheten	»	6,500
Omkostnader för styrelsen	»	1,200
Tillfälliga biträden, övertidsersättningar samt förbrukningsartiklar	»	7,000
Arbetskostnader för odlingsförsök	»	1,600
Expenser	»	2,300
		kronor 26,100

Kostnaderna för uppehållande av anstaltens verksamhet under budgetåret 1924—1925 skulle alltså uppgå till 26,900 + 13,000 + 26,100 = 66,000 kronor.

Inkomsterna av anstaltens verksamhet hava av lantbruksstyrelsen beräknats till 70,000 kronor, därav 25,000 kronor utgörande inkomster av insyningar och s. k. självverkande kontroll samt 45,000 kronor analys- och plomberingsavgifter m. m. Vidkommande förstnämnda inkomstpost å 25,000 kronor har lantbruksstyrelsen beräknat, att 10,000 kronor skulle komma att inflyta såsom ersättning för verkställda insyningar. Återstoden 15,000 kronor skulle tillföras anstalten såsom ersättning för självverkande kontroll åt vissa större utsädesföretag, som komme att anlita anstalten för sådant ändamål. Beloppet å 45,000 kronor för analyser och plomberingar har beräknats inflyta av anstaltens mera lokala verksamhet, vilken lantbruksstyrelsen avsett skola omfatta såväl Stockholms, Uppsala, Södermanlands och Gotlands som Gävleborgs län. Medelinkomsten för år under perioden 1918—1920 av analys- och plomberingsavgifter vid de tre anstalter, som hittills haft sin huvudsakliga verksamhet inom dessa län, nämligen anstalterna i Stockholm, Uppsala och Gävle, har uppgått till omkring 47,400 kronor, därav omkring 4,000 kronor vid anstalten i Gävle.

Då jag i det föregående ifrågasatt bibehållande tillsvidare av frökontrollanstalten i Gävle såsom statsunderstödd, torde det av lantbruksstyrelsen vid inkomstberäkningen upptagna beloppet böra reduceras med 4,000 kronor eller 66,000 kronor. Det kunde därjämte ifrågasättas, om ej viss ytterligare reduktion borde ske med hänsyn därtill att den föreslagna anstaltens verksamhet kan igångsättas först under budgetårets andra kvartal. Från lantbruksstyrelsen har emellertid meddelats mig, att sistnämnda förhållande icke skulle behöva föranleda någon reduktion av de beräknade inkomsterna vid anstalten, då nämligen, även om anstalten trädde i verksamhet från och med budgetårets ingång, frökontrollarbetet i allt fall icke kunde beräknas få någon omfattning förr än från och med oktober månad, vid vilken tid den egentliga frökontrollsäsongen började. Vid sådant förhållande finner jag anstaltens inkomster för budgetåret 1924—

1925 kunna beräknas till 66,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle således kostnaderna för uppehållande av anstaltens verksamhet under instundande budgetår uppgå till samma belopp som anstaltens inkomster under enahanda tid. Jag torde härvid få erinra om, att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen såsom inkomster av central frökontrollanstalt uppfört ett belopp av 50,000 kronor.

Engångskostnaderna för den centrala frökontrollanstaltens inrättande hava av lantbruksstyrelsen beräknats till 265,000 kronor, därav 235,000 kronor för uppförande av byggnad, vari jämväl skulle inrymmas bostad åt föreståndaren, samt 30,000 kronor för anskaffning av möbler, apparater och andra inventarier.

Såsom i tidigare sammanhang anförts, anser jag en kostbar nybyggnad för den tilltänkta anstalten icke böra nu ifrågakomma, utan torde anstalten kunna inrymmas i en å Bergshamraområdet befintlig byggnad, den s. k. ryska villan, som synes lämplig för ändamålet och invid vilken också kan erhållas erforderligt område för odlingsförsök. Den av byggnadsstyrelsen för byggnadens iordningsställande m. m. senast beräknade kostnaden av 26,000 kronor lär icke kunna ytterligare nedbringas.

Vad därefter beträffar det för anskaffande av möbler, apparater och andra inventarier beräknade beloppet å 30,000 kronor har jag, med hänsyn till angelägenheten att i största möjliga mån begränsa utgifterna, funnit detsamma böra nedsättas till 25,000 kronor.

Engångskostnaden för anstaltens inrättande uppgår i enlighet härmed till 51,000 kronor.

Vidkommande slutligen nu utgående anslag, 10,000 kronor, till understöd åt lokala frökontrollanstalter skulle vid bifall till de av mig i det föregående förordade grunder för frökontrollverksamhetens ordnande kunna ifrågasättas, huruvida icke sänkning av anslaget borde ske till följd av indragning av statsbidragen till frökontrollanstalterna i Stockholm och Uppsala å respektive 950 och 500 kronor. Då det emellertid synes synnerligen önskvärt, att ifrågavarande anslag bibehålles vid sin nuvarande storlek, varigenom skulle beredas möjlighet att i någon mån höja statsbidragen till övriga lokala anstalter, vill jag tillstyrka, att anslaget fortfarande upptages till 10,000 kronor.

Som av mig förut omförmäls, ifrågasatte lantbruksstyrelsen vid överlämnande den 29 maj 1922 av förslaget till frökontrollverksamhetens omorganisation, att genom importavgifter på vissa fröslag skulle åvägbringas för omorganisationen erforderliga medel. De av mig berörda motionerna vid 1923 års riksdag gingo också ut på anskaffande genom importavgifter av de medel, som erfordrades för inrättande av en central frökontrollanstalt.

Av skäl, som jag torde få tillfälle att närmare utveckla vid anmälan av frågan om införande av tull å vissa frövaror m. m., anser jag mig emeller-

tid icke kunna förorda införande av importavgifter. Vid sådant förhållande bör framställning till riksdagen göras om anvisande av för ändamålet erforderliga medel, vilka dock, i vad angår uppehållande av den centrala anstaltens verksamhet, i första hand böra utgå av inkomsterna vid denna verksamhet.

Den av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition gjorda framställningen om beräkning av medel för inrättande och uppehållande av en central frökontrollanstalt avser ett förslagsanslag å 104,000 kronor. Detta belopp bör vid bifall till de av mig i det föregående framlagda beräkningsgrunderna höjas till 117,000 kronor. I ifrågavarande anslag skulle således ingå följande poster:

1) <i>Anslag till uppehållande av anstaltens verksamhet:</i>			
Avlöningar enligt förslaget till avlöningsstat	kronor	26,900	
Tillfällig löneförbättring, provisoriskt lönetillägg, tillfälligt lönetillägg och dyrtidstillägg	»	13,000	
Omkostnader enligt förslaget till omkostnadsstat	»	26,100 kronor	66,000,
2) <i>Anslag till inrättande av anstalten:</i>			
Kostnader för inredande av lokaler m. m.	»	26,000	
» » anskaffande av möbler m. m.	»	25,000	» 51,000
		summa kronor	117,000.

Med hänsyn till att eventuella ålderstillägg böra bestridas ur anslaget till uppehållande av anstaltens verksamhet, torde detta anslag, eller 66,000 kronor, böra anvisas såsom förslagsanslag, under det åter det anslag, som erfordras för anstaltens inrättande, eller 51,000 kronor, synes böra erhålla natur av bestämt anslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte a) med återkallande av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda förslag angående upptagande i riksstaten för budgetåret 1924—1925 av inkomster av central frökontrollanstalt, föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1924—1925 upptaga under egentliga statsinkomster följande inkomstitel sålunda:

inkomster av statens centrala frökontrollanstalt	66,000;
b) föreslå riksdagen att för budgetåret 1924—1925 anvisa	
dels till inrättande av statens centrala frökontrollanstalt ett <i>extra anslag</i> av	kronor 51,000,
dels till uppehållande av samma anstalts verksamhet ett <i>extra förslagsanslag</i> av	kronor 66,000,
att utgå i första hand av inkomster av anstalten;	

e) föreslå riksdagen att för budgetåret 1924—1925 anvisa till understöd — med högst 1,000 kronor för varje anstalt — åt sådana frökontrollanstalter, som av landsting eller hushållningssällskap, vart för sig eller i förening, understödjas med minst samma belopp som statsbidraget och vilka anstalter vilja underkasta sig de villkor och föreskrifter i avseende på analysmetoder och övriga förhållanden, som fastställas av Kungl. Maj:t, ett *extra anslag* av ..... kronor 10,000.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen sålunda hemställt.

Hans Maj:t Konungen behagar lämna bifall härtill samt förordnar, att proposition i ämnet skall med den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Nils Flodman.